

3876

SPRAWOZDANIE

z czynności Komitetu i funduszków c. k. Towarzystwa gospodarczo-rolniczego Krakowskiego za czas od 1 stycznia do ostatniego grudnia 1861 roku, złożone na posiedzeniu ogólnego zebrania Członków tegoż Towarzystwa w dniu 24 lutego 1862 r.

Szanowne Zgromadzenie!

Od czasu zebrania naszego w początkach lutego r. z. mieliśmy Ogólne Zgromadzenie w czerwcu, w czasie wystawy Rzeszowskiej, głównie jednakże tej tylko uroczystości poświęcone; dla tego też dziś dopiero przychodzi Komitet ze zdaniem sprawy z całorocznych swych czynności. W ciągu tego czasu odbył 26 posiedzeń, na których zajmował się przekazaniem mu przez Was sprawami, równie jak załatwieniem bieżących czynności Towarzystwa i innych odnoszących się do potrzeb rolnictwa krajowego, wywołanych okolicznościami lub stosunkami z władzami rządowymi.

Stosownie do uchwały zeszłorocznego Ogólnego Zgromadzenia zajął się Komitet ułożeniem Statutu dla towarzystw filialnych, roztrząsając na kilku posiedzeniach projektu przez Komissję wypracowane. W Statucie tym na szczególnym miano względnie rozszerzenie działalności Towarzystwa pod względem potrzeb gospodarskich każdej okolicy właściwych, niemniej jak podanie sposobności do czynnego we wspólnej pracy udziału tym mianowicie Członkom, którym okoliczności nie zawsze pozwalają nieść swe usługi poza dalszy obręb ich zamieszkania. Przy czém wszelako nie pominięto koniecznego a ścisłego z Komitetem centralnym związku.

Jak to już na Ogólném Zebraniu w Rzeszowie nadmieniono, Komitet wstrzymał się z przedłożeniem tego Statutu do zatwierdzenia, w oczekiwaniu właściwego rozwinięcia działań sejmu krajowego i orzeczenia na

drodze prawodawczej zmian w prawie o stowarzyszeniach; coby wiele ułatwiło i przyspieszyło uzyskanie koniecznych także w takim razie zmian w statucie Towarzystwa. Sądził przedewszystkiem Komitet, iż epoka oczekiwanych co chwila reform jest najmniej stosowną do przedstawiania życzeń w zakresie nierozstrzygniętych jeszcze stosunków; gdyż położenie takie z natury rzeczy decyzją Władz utrudnia, i właśnie z powodu oczekiwanych zmian raczej do odmowy skłania, co nie może być w żadnym razie dla sprawy z pożytkiem. Że przewidywania te nie były mylne, przekonywa odpowiedź udzielona w tym samym przedmiocie Towarzystwu gospodarskiemu galicyjskiemu, w której Ministerstwo handlu i gospodarstwa narodowego oznajmia, iż w zasadzie zgadza się zupełnie na założenie towarzystw filialnych, nawet je ze swego stanowiska za pożądane uznaje, uważając iż głównie tylko przez takie towarzystwa może się rozszerzać skuteczne działanie na polu agronomji: mimo tego zauważyło, iż teraz nie jest pora stosowna do organizowania takich filii w Galicji, z powodu nastąpić mającego rozdziału kraju, a więc niestosowności tworzenia tych filii podług teraźniejszego podziału na obwody; z powodu również iż nie jest jeszcze ostatecznie postanowionym i zakreślonym wpływ i udział reprezentacji krajowej w sprawach kultury. Z tych powodów Ministerstwo postanowiło nie wchodzić w zanesione doń w tej mierze żądanie, a organizacją filii odroczyć aż do czasu kiedy się usuną teraźniejsze przeszkody. Wówczas Komitet znajdzie sposobność rzecz tę podnieść na nowo.

Powyższą przeto odpowiedź uważać musi i nasz Komitet za skazówkę swego w tym przedmiocie postępowania, a z przesłaniem wygotowanego już Statutu filii stosownej oczekiwać pory.

Stosownie do uchwały Ogólnego Zebrania tak naszego jak i Lwowskiego towarzystwa rolniczego, komisje z obu wybrane naradzić się miały nad możebnym i celowi odpowiedniem zespoleniem sił tych towarzystw, dla skuteczniejszego działania w sprawach gospodarstwa ogół kraju obchodzących. Pomimo kilkakrotnych usiłowań Członków obu komisji *), zebranie się ich na wspólną naradę na ciągle napotykało trudności, głównie z powodu pilnego zajęcia wielu z nich to w sejmie krajowym, to w Radzie Państwa, to w Wydziale sejmowym, tak iż w końcu widział się Komitet spowodowanym przystąpić do wyboru kilku zastępców; ale i tak na termin oznaczony delegowani z Towarzystwa Lwowskiego przybyć nie mogli, a nawet mniemali, iż jeżeli z powodu różnych niespodziewanych okoliczności, pora ku temu stała się mniej przyjazną, może na tej poniewolnej przewłóce rzecz cała nic nie straci.— I w rzeczy samej, jeżeli Szan. Zgromadzenie przypomnieć sobie raczy myśl kierującą jej uchwałą zeszłoroczną, mianowicie zamieszczoną w niej wskazówkę, iż „połączenie *moralne* obu Towarzystw rolniczych galicyjskich ma być przeprowadzone z zachowaniem autonomji Tow. roln. Krakowskiego,“— to zaprawdę chodziło więcej o ujęcie w formę uchwały, oddawna zachowywanego zwyczaju, niż o wprowadzenie nowego trybu postępowania. To też Komitet Wasz Panowie, jak dawniej tak i teraz, znosił się z Komitetem Lwowskim w każdej sprawie gospodarskiej ogólnego interesu krajowego, i nawzajem miał sobie od niego udzielane wszystkie w tej mierze ważniejsze postanowienia i podania do Władz rządowych. Jeżeli więc okoliczności nie dozwoliły dopełnić Waszego zlecenia co do formy, Komitet śmiało wyrzec może, iż je spełnił najsumienniejszemu co do treści.

Dalszą uchwałą Ogólnego Zgromadzenia było mianować Komisję, któraby w porozumieniu się z Komitetem Lwowskim podjęła myśl utworzenia stowarzyszenia emerytalnego dla oficjalistów prywatnych. Trudne to zadanie powierzone zostało Członkom którzy już przed dwoma laty zajmowali się z polecenia Waszego

*) Z *Komit. Krak.*: Prezes hr. Wodzicki, Jł. Kruszewski, Edward hr. Stadnicki, Zyblikiewicz (zast. Jan hr. Tarnowski, Stan. Mieroszewski (zast. Lud. hr. Wodzicki). Z *Tow. Lwowskiego*: Alexander hr. Dzieduszycki, Sewer. Smarzewski, Kazimierz hr. Wodzicki, Włodzim. Cielecki, Alex. hr. Fredro (syn).

tym przedmiotem *). Obszerne sprawozdanie złożone Komitetowi przez tę Komisję przekonywa, iż nie zdołała przyjść do stanowczo praktycznego rozwiązania tej kwestji, która zdaniem jej wymaga koniecznie bardzo znacznego kapitału zakładowego, jeśli ma zapewnić wysłużonym oficjalistom, nawet przy uiszczaniu przez nich samych składek przez czas kiedy mają utrzymanie, dostatecznego na starość dla nich samych, dla ich wdów i sierot utrzymania. Ograniczyć się przeto musiała Komisja na przedłożeniu projektu stowarzyszenia ku wspieraniu oficjalistów gospodarskich, którego celem najbliższym byłoby wyjednanie posady pozbawionym jej czasowo bez własnej winy i udzielanie im zasiłku pieniężnego dopóki są bez miejsca; dalszym zaś celem, zawisłym od możebnego utworzenia się z czasem znacniejszego kapitału zakładowego, udzielanie pensji wysłużonej, jeżeli dla kalectwa lub wieku są już do służby niezdolni, i przychodzenie w pomoc wdowom po nich i sierotom. Cały swój projekt, z niektórymi zmianami, osnuła Komisja na statutach podobnych towarzystw świeżo zaprowadzonych w Szlązku pruskim i W. X. Poznańskim. Jednocześnie zajmująca się tym przedmiotem Komisja mianowana przez Towarz. gospod. galicyjskie zażądała od Komitetu niektórych dat statystycznych, potrzebnych jej przy ułożeniu projektu nad którym pracuje. Komitet poczyniwszy stosowne kroki do spełnienia tego żądania, pospieszył przesłać niezwłocznie Komitetowi Lwowskiemu tak najnowszy projekt naszej Komisji, jak i wszystkie dawniejsze prace naszego Towarzystwa odnoszące się do tego przedmiotu, z prośbą o udzielenie nawzajem projektu Komisji Lwowskiej. Z tego powodu Komitet nie chcąc przesądzać rezultatu czynności pomienionej Komisji, uznał za stosowne wstrzymać się jeszcze od przedłożenia swjej myśli pod rozbiór i decyzją Szanownego Zgromadzenia, tém bardziej, że już zeszłoroczna uchwała słusznie obejmowała żądanie wzajemnego porozumienia się; jeżeli bowiem projekt oczekiwany okaże się celowi odpowiednim, przyłączenie się do niego będzie nieodzownem, gdyż w tym wypadku jedno silne towarzystwo skuteczniej działać może niż dwa oddzielne.

Polecenie mianowania Komisji do ułożenia projektu wydawnictwa pism dla ludu, zostało dopełnione**). Komisja wiele w tej mierze odbyła narad, i zdawała

*) Vice-Prezes Franciszek Paszkowski, Czł. Komit. Edward hr. Stadnicki i Sekretarz Tow. Marcelli Jawornicki.

***) Do Komisji tej zaproszono: Wice-Prezesa Franciszka Paszkowskiego. Czł. Komit.: X. Górnickiego i Waler. Wierlogłowskiego, Czł. Tow.: Leona Chrzanowskiego, Gustawa Czernickiego, Mikołaja Kańskiego, Wład. Koziembrodzkiego, X. Henr. Skrzyńskiego, Józefa Szujskiego, Tytusa Trzecińskiego.

z nich częste Komitetowi sprawozdania; mimo tego wykonanie najważniejszych z przedstawionych projektów natrafiało ciągle na trudności, których usunięcia dopiero po zmianie dotychczasowej ustawy drukowej oczekiwać można. Pragnąc wszelako, o ile można, jakkolwiek na tej drodze krok zrobić, zwrócono uwagę na już istniejące pisma perjodyczne i dzieła dotąd wyszłe, któreby przez Towarzystwo do rozpowszechnienia między ludem sumiennie polecane być mogły. Członkowie Komisji rozebrali je między siebie, a gdy według ich zdania na pierwszeństwo pod tym względem zasługuje „Dzwonek“ od lat kilku wychodzący we Lwowie, Komitet zgłosił się do Redakcji tego pisma, z niektórymi uwagami wedle zdania Komisji, i z zapytaniem względem warunków prenumeraty w razie zamówienia znacznej liczby exemplarzy. W tych dniach dopiero nadeszła odpowiedź, z przychylnym uwzględnieniem niektórych żądań. Niezwłocznie już przeto będzie mógł Komitet, pod tym przynajmniej względem, stanowcze przedsięwziąć kroki. Wnosiła prócz tego Komisja, aby Komitet, czy to za pośrednictwem pojedynczych Członków swoich czy też innych osób, postarał się o rozpisanie konkursów na niektóre najpotrzebniejsze dzieła popularno-naukowe dla ludu. Komitet uznając całą ważność wniosku, nie mógł ztęmszytym spuszczając z uwagi, iż bezpośrednio w tej mierze interwencja Towarzystwa rolniczego, a mianowicie wydawanie sądu o dziełach treści nie należących do zakresu gospodarczego, byłoby zupełnie niewłaściwym: dla tego też zgłosił się do Towarzystwa naukowego z zapytaniem, czyby nie chciało wziąć na siebie kierunku tego przedsiębiorstwa, któreby Towarzystwo rolnicze popierało wszelkimi środkami w mocy jego będącemi. Wszakże Towarzystwo naukowe w odpowiedzi swęj oznajmiło, iż jakkolwiek myśl Komitetu wzbudza w niem najżywsze współczucie, liczne wszelako prace zbiorowe przez nie rozpoczęte (które szczegółowo wymienia) nie pozwalają mu przyjmować z dobrą wiarą jakiegobądź nowego zobowiązania. Mimo tego, usuwając się od stałego w tém przedsięwzięciu uczestnictwa, oświadcza gotowość w szczegółowych przypadkach, o ileby tego Towarzystwo rolnicze żądało, być pomocnym w miarę możliwości radą lub udziałem.

Z gotowości tej Komitet korzystać nie omieszka, a rozpoczął obok tego rokowania w tym samym przedmiocie na innej drodze, dające nadzieję pożądanego a może rychlejszego skutku, o których wszakże obszerniej mówić byłoby dziś jeszcze przedwczesnym. W ogóle cała ta kwestja będzie i nadal przedmiotem najusilniejszej troskliwości Komitetu, tém potrzebniejszej, iż skuteczne jej rozwiązanie i dłuższego wymaga czasu i wielorakie do zwalczania napotyka trudności.

Jeszcze na Zgromadzeniu Ogólnym w lutym 1860 r. zapadła uchwała, aby Komitet wyznaczył specjalną Komisję, mającą się zająć— w porozumieniu z Komisją towarzystwa Lwowskiego — rozbiorem i przygotowaniem podania do Rządu: 1) jak urządzić najodpowiedniej celowi instytucją ogierów rządowych; 2) jakie są środki przyjsia do krajowego zawodu dobrych koni użytkowych i roboczych; 3) w jaki sposób możnaby odpowiedniej użyć premii rządowych, dotychczas na nagrody dla koni podczas wyścigów obracanych.

Praca ta, wymagająca nie tylko wszechstronnego rozbioru kwestji, ale nadto koniecznych dat statystycznych, dosyć u nas trudnych do zebrania, teraz dopiero mogła być ukończoną. Referent Komisji*) Czł. Edmund Jastrzębski wydrukował własnym kosztem obszernie i gruntownie w tej mierze sprawozdanie, które złożył na stole prezydjalnem dla użytku Szan. Zgromadzenia, z wnioskiem, aby uchwalić raczyło polecenie Komitetowi naszemu porozumienia się w tej sprawie z Komitetem Lwowskim, celem skutecznego jej u Wys. Rządu poparcia. Sprawozdanie to przesłane również zostało Komitetowi Towarzystwa gospod. galicyjskiego.

W zeszłorocznym sprawozdaniu nadmieniliśmy, iż na przedstawienie Komitetu o wydanie rozporządzenia przyznającego allewiacją podatkową w razie zniszczenia pożarem plonów już do stodoł zwiezionych, Ministerstwo finansów, powołując się na rozporządzenie NPana z d. 13 maja 1843, znoszące rzeczoną allewiacją tam gdzie już stały kadaster został przeprowadzonym, oznajmiło iż nie znajduje powodu zarządzenia odmiany w tutejszym okręgu administracyjnym przepisów pod względem ulżenia podatków w razie uszkodzeń elementarnych.

Gdy mimo tego Ogólne Zgromadzenie włożyło na Komitet obowiązek dalszego jeszcze popierania tej sprawy, nie pozostawało innej drogi jak zanieśenie w tej mierze prośby do NPana.—Przy tej sposobności starał się Komitet wy badać, ażali pobudką do istniejącego przepisu nie jest uwzględnienie możebnych szkód elementarnych przy wyrachowaniach czystego dochodu kadastralnego; przekonał się jednak iż w Galicji okoliczność ta nie ma miejsca. Gdyby zatem rozporządzenie o którym mowa pozostać miało w swęj mocy, Komitet nie zaniedba zwrócić na ten przedmiot uwagi Wydziału sejmowego, który się właśnie kwestją

*) Do składu Komisji tej należeli Czł. Tow.: Benoë Atanazy, Bobrowski hr. Wincenty, Dąbski Władysław, Dzwonkowski Edward, Potocki hr. Adam, Rosnowski Felix, Sanguszko Xże Władysław, Sapieha Xże Adam, Skrzyński Alexander, Stojowski Emil, Stojowski Eugeniusz, Wykowski Xawery, Jastrzębski Edmund sprawozdawca.

kadastru nader gorliwie zajmuje, a do czego dawałoby poniekąd pochoy dokonane już dawniej uwzględnienie szkód elementarnych przy oszacowaniu kadastralnym w prowincjach włoskich.

Ważna ta nader dla Galicji sprawa kadastru była i w roku upłynionym przedmiotem kilkomiesięcznego pilnego zajęcia Komitetu, jak to już Panom poczęści wiadomo z licznych korespondencji i informacji do nich w téj mierze przesyłanych. Najważniejszą jednak pod tym względem czynnością były kilkakrotne konferencje z komisarzem ministerjalnym p. Nadinspektorem Horwath, który otrzymał był polecenie sprawdzenia na miejscu zarzutów przeciw niewłaściwemu przeprowadzeniu szacunku kadastralnego w zachodnich obwodach Galicji, w memorjale naszego Towarzystwa z d. 24 marca 1860 r. podniesionych. Komissja przez Komitet do téj sprawy powołana*), opierając się na licznie z kraju dostarczonych autentycznych dowodach, usprawiedliwiła wszystkie zarzuty w podaniu wzmiankowaném zawarte; a p. Horwath, sprawdziwszy na gruncie wszelkie przedstawione mu uciążliwości, nie wahał się uznać zupełną słusność zażaleń. Na tém wszakże musiał się ograniczyć spółudział Komissji w téj sprawie, od którego usuwać się nie było żadnego słusznego powodu, tém bardziej iż dowodne stwierdzenie podniesionych przez Towarzystwo w jego memorjale zarzutów było zbyt jasnym Komitetu obowiązkiem. Pomimo jednak objawionego zrazu życzenia p. Horwatha, od którego następnie odstąpił, nie poczuwano się do prawa czynienia jakichkolwiek wniosków zmierzających do poprawy całego obecnego systemu, tém mniej do roztrząsania szczegółowych reklamacji, skoro sprawa kadastru podjęta została przez sejm krajowy, a skutkiem uchwały dnia 25 kwietnia 1861 zapadłej, Wydział sejmowy zaniósł do N.Pana prośbę o wstrzymanie dalszych czynności kadastralnych, dopóki nowy w téj mierze projekt przez sejm wygotowany sankcji Najwyższej nie uzyska.

Czynność ta wszelako Komissji z p. Horwathem nie pozostała, jak się zdaje, bez niejakiego skutku. Przez ciąg bowiem czteromiesięcznego przeszło w Galicji pobytu otrzymał p. Horwath przez pośrednictwo Komitetu poważną, i jak sam wyznał dostateczną liczbę dat odnoszących się do oszacowania kadastralnego, bo obejmującą 1716 sprawdzonych i odpowiednio zestawionych przedmiotów; a prawdopodobnie tak jego sprawozdanie złożone ministerstwu, jako téż memorjał w sprawie kadastru nadesłany przez Towarzystwo

*) Wice-Prezes Fr. Paszkowski, Kalixt Horoch, Cesaław Kobuzowski, bar. Lariss, Lud. Szumańczowski, Jan Serwatowski, Leonard Serafiński, Siegler v. Eberswald, Jan hr. Załuski, Sekr. Jawornicki.

g-ospodarskie Lwowskie, spowodowały Ministerstwo do utworzenia w jeneralnej dyrekcji w Wiedniu naradczą Komissji, z przybraniem mężów zaufania z Galicji, któraby na téj drodze niewłaściwości kadastru dokładnie zbadawszy, środki do usunięcia istniejących błędów przedstawiła. Ze strony Wydziału sejmowego misjsja ta nader ważną powierzoną została znanemu z gruntownych prac w przedmiocie kadastru p. *Kornelowi Krzczunowiczowi*, z zachodniej zaś Galicji powołało Ministerstwo Członka naszego Towarzystwa p. *Siegler v. Eberswald*, który już w konferencjach z p. Horwathem w Krakowie odbytych czynny brał udział.

Szanowny nasz kolega uznał za stosowne złożyć Komitetowi treściwe sprawozdanie z tych pięciodniowych narad Komissji, a mianowicie przedstawić główne uwagi wniesione do protokołu przez przybranych mężów zaufania, które téż nawzajem Szan. Zgromadzeniu, jako nader ważne, udzielić pospieszamy. Zdanie objawione przez tych przedstawicieli interessów krajowych było:

a) Czysty dochód kadastralny Galicji zachodniej jest w przecięciu 80 do 100% wyższy od *provisorium*, czego powodem jakoby ma być postęp w kulturze krajowej przez kadaster wykryty.

Według teorii instrukcji kadastralnej, przypuszczenie to ma za sobą niejakie prawdopodobieństwo; ale zastosowane praktycznie do Galicji okazuje się czystą fikcją. Jakoż zapominać nie należy, że wielkie posiadłości, zajmujące 50% całkowitej zagospodarowanej przestrzeni kraju, a skutkiem przedwczesnych polityczno-ekonomicznych reform pozbawione dwóch najważniejszych czynników, kapitału i sił roboczych, mimo tego z gruntami swemi, nad miarę z tego powodu rozległemi, podciągnięte zostały pod tryb gospodarowania w gminie zwykły (*Gemeindeüblich*); a prócz tego przyjąwszy kadaster wyższe pozornie dochody, wydatków przez spotęgowane gospodarstwo (*Intensivwirthschaft*) pomnożonych, co do paszy, nawozu i kapitału obrotowego, bynajmniej nie uwzględnił.— Porównania z kontraktami sprzedaży i dzierżawnymi przekonywają, że w dobrze administrowanych dobrach dochody z ziemi są dziś takie same jak w czasie ustanowienia *provisorium*, w wielu zaś niżej od nich stoją.

Jeżeli przeto dzisiejszy rozkład podatków, według *provisorium* 37% wynoszący, jest dla gospodarzy uciążliwym, to podniesienie go o 80 do 100% według oszacowania kadastralnego byłoby dla wielu niemożliwem, a możność kraju płacenia podatków (*die Steuerkraft*) zostałaby zupełnie podkopana.

b) Stosunki polityczno-ekonomiczne Galicji w porównaniu z zachodnimi prowincjami Monarchji zostały przy naradach dokładnie wyjaśnione, przy czém wykazano, iż tylko w krajach gęsto zaludnionych, gdzie przemysł, handel i dobre drogi istnieją, taka sama przestrzeń gruntu daje się coraz więcej z korzyścią

kapitałem i pracą zasilać, a tym sposobem wyższy dochód z gruntu osiągnąć; w Galicji przeciwnie, gdzie nie ma kapitału produkcyjnego, ale tylko kapitał konsumcyjny jest w obiegu, gdyż powyższych żywności nie dostaje, a wieśniak trybem średniowiecznym sam wszystkie swoje potrzeby wypładza, wszystkie swoje produkta sam zużywa, tylko potrzebą zmuszony szuka roboty, a za wysoką zapłatę mało skutecznie, — w Galicji, mówię, koszta produkcji nie są w odpowiednim stosunku z cenami produktów krajowych, a nie rzadko je przewyższają.

c) Podniesiono dalej, że już czasu ustanawiania prowizorium uboższe okolice górskie w porównaniu do równin zostały w oszacowaniu przeciążone; a terazniejszy kadaster w tenże sam błąd popadł.

d) Przytaczano również i tę okoliczność, że oszacowanie kadastralne nie przedstawia Rządowi rzeczywistej możliwości kraju płacenia podatków (Steuerkraft), ale raczej urojoną, czysty bowiem dochód kadastralny odpowiada terazniejszym dochodom z ziemi, a nie opiera się na cenach produktów z roku 1824, jak Patent nakazuje.

Siedliska złego szukać tu należy w zasadzie, która całą czynność kadastralną opiera na szematach, cyfrach stosunkowych, porównaniach z ościennymi prowincjami, bez względu czy te stosunkom krajowym odpowiadają; a na podstawie tych formuł układają się potem czyste dochody przy zielonym stoliku.

e) Nawet nie spełnia kadaster głównego zadania swego, t. j. aby można było na jego podstawie w całej monarchji, według rzeczywistego dochodu, równo rozłożyć podatki. Tak np. wedle ogólnej przestrzeni i w przecięciu wziętych wszystkich rodzajów kultury, niższa Austria oszacowana jest 40% niżej od zachodniej Galicji; a jednak w pierwszej z tych prowincji przecięciowa cena sprzedaży jednego morga wynosi 400 fl., w Galicji przeciwnie najwyżej 50 fl.

Również w Czechach, niedawno kadastrowanej prowincji, przecięciowy czysty dochód kadastralny z morga gruntu ornego wyliczony został na 7 fl. 56 kr. a w obwodzie Krakowskim na 3 fl. 35 kr. kiedy cena sprzedaży jednego morga w Czechach wynosi 300 do 400 fl., a w Galicji, jak powiedziano, 50 fl.

Okazuje się dalej, iż świeżo kadastrowane Węgry mniejszy opłacają podatek gruntowy od wszystkich innych prowincji, a na Tyrol pewna tylko rocznie oznaczona ryczałtowa kwota podatkowa przypada.

Zamierzonej tedy równości opodatkowania nie znajdujemy nigdzie; zaprzeczyć się wszakże nie da faktu, iż Galicja, jako prowincja pieniężnie najuboższa, w porównaniu do zwykłej w kraju wartości gruntu, według kadastru znacznie wyżej od prowincji ościennych jest oszacowana.

f) Skutkiem tego zapisano w protokóle narad następujące żądanie: Ponieważ operaty szacunkowe nie

odpowiadają rzeczywistości, ale raczej bardzo się od niej różnią, należałoby dla W. X. Krakowskiego i zachodniej Galicji albo wydać odpowiednie rozporządzenie do przedsięwzięcia nowego oszacowania; albo całą czynność szacowania na tak długo zawiesić, dopóki odpowiednie w tej mierze wnioski przez sejm galicyjski przedłożone nie zostaną; albo też czyste dochody kadastralne sprostować na podstawie porównania operatogo na kontraktach sprzedaży i wdzierżawienia całych majątności w ostatnich 6 latach, któreby się zredukowały do cen z r. 1824 na podstawie mających się oznaczyć liczb stosunkowych; coby wykonała ustanowiona tym celem Komissja krajowa, z przybranemi z głosem stanowczym mężami zaufania: a tak sprostowane operaty byłyby gminom, celem reklamowania, doręczone.

g) Oświadczone się zarazem jaknajbardziej stanowczo przeciw zamiarowi poprawiania zupełnie błędnych operatów szacunkowych na drodze reklamacji; gdyż strony interesowane nie podążają fiskalnym tendencjom urzędników kadastralnych, tém bardziej, iż nie wielu mieszkańców kraju posiada uzdolnienie ciągłego uprzedzenia sobie skomplikowanych czynności i wszystkich przepisów instrukcji szacunkowej, aby wedle tego skargi swoje niezbitemi dowodami poprzeć byli w stanie.

h) Podano wreszcie do protokółu:

Ponieważ podatkujący wschodniej Galicji — gdzie czynności szacunkowe jeszcze się odbywają — skutkiem proponowanych reform przez specjalną Komissję finansową (Immediat-Commission) i skutkiem obecnych narad mogą na ważne liczyć koncessje, z których W. X. Krakowskie i Galicja zachodnia — gdzie czynność szacunkową uważać należy za ukończoną — już korzystać nie mogą, niech przeto Wys. Rząd raczy przynajmniej, w najgorszym razie, naznaczyć dla tej części kraju nowy termin do reklamacji, na podstawie proponowanych reform.

O ile wykazane niewłaściwości przy czynnościach kadastralnych uwzględnionemi i sprostowanemi zostaną, czas pokaże: Komitet wszelako poczuwa się zawsze do miłego obowiązku oznajmić p. Sieglerowi publiczne podziękowanie za trudy przez niego w sprawie publicznej podjęte.

Obok kadastru, jedną z najżywoźniejszych kwestji kraj obchodzących jest niewątpliwie ostateczne przeprowadzenie sprawy regulacji służebnictw. Sprawa ta poruczoną została uchwałą sejmową staraniom Wydziału krajowego. Wszelkie przeto odnoszące się do niej objaśnienia i wnioski, licznie z kraju dostarczone, przesłał Komitet Wydziałowi do właściwego użytku.

Nie przesądzając jaką kolejną pójdzie nadal załatwienie tej sprawy co do uznania roszczonych żądań, widział się wszakże Komitet spowodowanym podnieść zawczasu inną kwestję, ściśle ze sprawą służebnictw związaną, mianowicie możliwość ich spłacenia w danym razie obligacjami indemnizacyjnymi. Wiadomo, iż w Patencie Cesarskim z dnia 5 lipca 1853 roku (Rozdział I § 14) znajduje się postanowienie pozwalające spłacać służebnictwa albo gotowemi pieniędzmi, albo obligacjami indemnizacyjnymi, ale tylko wystawionemi na dobra mające spłacać ciężące na nich służebnictwa. Oczywiście, iż ten ostatni dodatek, w Galicji przynajmniej, znosił możebność korzystania z tego słusznie zamierzonego ułatwienia; gdyż powiększej części kapitał indemnizacyjny użytym być musiał na spłatę zaciągniętych zobowiązań, lub na najnaglejsze potrzeby gospodarskie, skutkiem zmiany stosunku pańszczyznanego powstałe; a wreszcie początkowo tylko wydawano obligacje na imię i nazwisko właściciela z wyrażeniem zarazem dóbr, później zaś wyłącznie na imię właściciela tylko.— Dla zaradzenia tej niedogodności, rozporządzeniem ministerjalnym z d. 3 grudnia 1860 dozwolono wprawdzie spłacać służebnictwa jakimikolwiek obligacjami indemnizacyjnymi, ale tylko do wysokości tak zwanej oktawy. Ponieważ jednak wartość służebnictwa nie ma żadnego związku z oktawą, więc i ta ulga w praktycznym zastosowaniu nie zawsze by zamierzonemu odpowiedziała celowi. W razie bowiem gdyby np. w majątności z kilku uprawnionych gromad złożonej summa wynagrodzenia za służebnictwa przenosiła wysokość oktawy, właściciel dóbr tych spłacałby niektóre gromady obligacjami indemnizacyjnymi, o ileby ich wedle powyższego ograniczenia starczyło, a innym gromadom musiałby zapłacić gotowizną; tak iż te ostatnie otrzymałyby wynagrodzenie *al pari*, a tamte stosownie do kursu obligacji, dosyć zwykle niekorzystnego;— w każdym razie wynagrodzenie nierówne, coby nie mogło wpłynąć korzystnie ani na ustalenie trzeźwych u ludu pojęć o własności, ani na utrwalenie tyle pożądanej dla gospodarzy wiejskich z najbliższymi sąsiadami zgody.— Komitet przeto, przedstawivszy Wys. Ministerstwu powyższe uwagi, upraszał o zmianę dotyczących ustaw w tym duchu, iż jeżeli koniecznie pewne ograniczenie zastrzeżonem być musi, aby własnościom większym do spłaty służebnictw obowiązanych, dozwolone było spłaty takowe uiszczać w jakichkolwiek obligacjach indemnizacyjnych tutejszokrajowych, aż do wysokości otrzymanego przez te dobra za zniesione powinności poddańcze wynagrodzenia.

Wiadomo iż dekretami nadworniej kamery z d. 31 maja 1839 i 6 grudnia 1841 dozwoloną została kupcom upoważnionym do handlowania korzeniami lub towarami mieszanemi sprzedaż słodzonych napojów spi-

rytusowych, jako to: arak, rum, likwor, ponczowa essencja i t. d. w butelkach *opieczętowanych*, zawierających w sobie *najmniej pół kwarty*, że więc tym kupcom wspomnionych trunków w mniejszych i nieopieczętowanych naczyniach sprzedawać nie wolno, a gdyby taki kupiec miał zamiar wspomniane trunki *szynkować*, to winien postarać się drogą odpowiednią o formalne *prawo* do szynkowania.

Otóż chciwi zysku przekupnie, opierając się jakoby na tém rozporządzeniu, a nie trudniąc się nawet częstokroć wcale handlem wyżej wspomnianych towarów, poczęli się osiedlać w obrębie cudzej propinacji, pod pozorem założenia fabryki słodzonych napojów spirytusowych, a rzeczywiście trudnili się pokątnym wyszynkiem ledwo osłodzonej i czémkolwiek zafarbowanej wódki po cenach niskich, co znaczny przynosiło uszczerbek wysoko opodatkowanemu prawu propinacji miejscowego dziedzica.

Zanoszone z tego powodu zażalenia skłoniły zapewne Wys. Rząd do szukania środków ściślejszej w tej mierze kontroli, a mianowicie do określenia prawem pewnych znamion odróżniających *fabryczne* wyroby spirytusowe od gorzałki w propinacjach używanej. Jakoż tak Izby handlowe jak i obadwa nasze Towarzystwa rolnicze wezwane zostały do udzielenia pod tym względem swego zdania.

Wszystkie przedstawienia orzekły jednozgodnie, że rum i arak nie mogą być zaliczone do fabrycznych słodzonych wyrobów spirytusowych a zatem nie mogą być podciągnięte pod rubrykę trunków o których mowa; że z drugiej strony likwory i essencja ponczowa, zawierające w sobie 35 do 60 funtów cukru na jedno wiadro, jak są łatwe do rozeznania, tak też z powodu znacznie droższej ceny nie mogą się spółubiegać ze zwykłą gorzałką; co się zaś tyczy tak zwanych rosolisów, za ich cechę fabryczną poczytywano stopień tęgości *najmniej 45° Trallesa* (przy +12° Réaumura), a minimum cukru, które Izba handlowa Krak. oznacza na 6 funtów, Komissja zaś Towarz. Lwowskiego na 11¹/₄ funtów, Komitet nasz podniósł do 15 funtów na jedno n. a. wiadro.

Gdy jednak dochodzenie *wewnętrznych* przymiotów tych trunków nie łatwe jest do szybkiego i doraźnego skontrolowania, wymagano ścisłego przestrzegania oznak *zewewnętrznych*, jakimi są etykiety na flaszkach i pieczętki na korkach, wskazujące z jakiej fabryki pochodzi wyrób; przyczem wnoszono, aby bezwzględnie zabronioną była sprzedaż wyrobów tych fabryk rosolisów których znaki fabryczne nie zostały zaprotokółowane w Izbie handlowo-przemysłowej, a więc nie dają pożądanej rękojmi iż zadosyć czynią warunkom sumienniej fabrykacji.

Wskazując powyższe środki kontroli, nie ludił się Komitet aby zdolne były stanowczo wszelkie nadużycia usunąć, i dla tego zdawało mu się koniecznym

sięgnąć nieco głębiej, a mianowicie zwrócić uwagę Wys. Rządu, iż dozwalanie sprzedaży trunków w obrębie cudzej propinacji nie da się usprawiedliwić żadnymi względami potrzeby; rzeczywiście zaś osłabia dochody z prawa propinacji, przysługującego niezaprzeczenie w całej rozciągłości dawnemu dominium, a wywołując zgubną w tym razie konkurrencją, na moralność ludu wiejskiego szkodliwy wpływ wywiera. Dla tego też Komitet w konkluzji swego przedstawienia wynurzył zdanie, iż najskuteczniejszym środkiem zapobieżenia wszelkim nadużyciom byłoby, aby Wys. Rząd udzielanie tego rodzaju koncessji na zakładanie fabryk wyrobów spirytusowych, oraz sprzedaż ich po handlach, zwłaszcza po wsiach, ile możności pod ścisłą brać rozwagę i uwzględniać miejscowe stosunki Władzom polecił, a stosując rozporządzenie dla Czech 17 listopada 1854 r. wydane, zasiąganie w tej mierze wiadomości od właścicieli propinacji i zostawianie im w danym razie pierwszeństwa koniecznym uczynił warunkiem: coby zresztą z Najw. patentem z d. 4 listopada 1825 i Dekretem nadwornym z 24 listopada t. r. wcale nie było w sprzeczności.

Już kilkakrotnie zdawał Komitet sprawę z kroków przedsięwziętych w latach dawniejszych celem przypuszczenia własności tabularnych obwodu byłej Rpltej Krakowskiej do udziału w pożyczce z Towarzystwa kredytowego Galicyjskiego. Korzystając z ogólnego zebrania tego Towarzystwa w d. 1 lipca r. z. we Lwowie, na które wezwani zostali wszyscy właściciele dóbr tabularnych Galicji i Bukowiny, z pominięciem jedynie takichże właścicieli byłej Rpltej Krakowskiej, Komitet naszego Towarzystwa czuł się w obowiązku upraszać Dyrekcją pomienionego instytutu, aby przy wnioskach do zmian w Statucie, również i sprawa przyłączenia Obwodu Krakowskiego do Towarz. kredyt. galicyjskiego na zgromadzeniu tém podjętą być mogła.

Powody przez dłuższy czas za przeszkodę w tej mierze stawiane już od lat wielu usuniętymi zostały, a mianowicie:

- a) odmienna podstawa opodatkowania, służąca dotąd za normę wysokości udzielanej pożyczki, przez zaprowadzenie w Obwodzie Krakowskim od r. 1852 podatku gruntowego na podstawie kadastru;
- b) odmienny zaś tryb postępowania sądowego, przez wprowadzenie w r. 1854 kodexu cywilnego i procedury sądowej austriackiej.

Nie dostawało więc jeszcze tylko trzeciego warunku, t. j. rozciągnięcia na Obwód Krakowski gwarancji przyjętej przez byłe Stany galicyjskie za dopełnienie zobowiązań Tow. kredytowego, gwarancji poręczonęj domestykalnym funduszem stanowym, do którego z mocy ustaw krajowych wszystkie realności tabularne, w miarę każdorazowej potrzeby, przykładać się miały

obowiązek. Z powodu wszelako iż właściciele Obwodu Krakowskiego do Stanów galicyjskich nie należeli, a nawet należeć nie mogli, gdyż i sejm galicyjski przestał być od r. 1846 zwoływany,— nie było organu któryby względem rozciągnięcia rzeczonęj solidarności na Obwód Krakowski mógł być orzec, a przynajmniej stosowny uczynić wniosek.— W tej mierze zwracał Komitet uwagę Dyrekcji, iż w Statucie Tow. kredytowego nie ma nigdzie wzmianki o bezwzględnej solidarnęj odpowiedzialności wszystkich dóbr tabularnych, ale tylko o poręce Stanów *funduszem domestykalnym* (§ 69 c i § 75 b). Skoro zaś obecnie fundusz domestykalny i w całej Galicji istnieć przestał, a w jego miejsce zaprowadzony został tak zwany fundusz krajowy, powstający z dodatków od podatków stałych, które to dodatki obywatele byłej Rpltej Krak. tak dobrze dziś opłacają jak i obywatele galicyjscy, a nawet w nierównie wyższym stosunku, gdyż dodatki te odnoszą się do daleko wyższych podatków wymierzonych na podstawie stałego kadastru,— oczywiście ztąd wypływa, iż wszyscy obywatele Krakowscy *faktycznie*, zarówno ze wszystkimi właścicielami tabularnymi Galicji i Bukowiny, przyczyniają się do utworzenia owego funduszu, poręczającego między innymi i zobowiązania Tow. kredytowego; ponoszą zatem część wspólnego ciężaru, bez wzajemnych za to korzyści.— Komitet przeto wnosil, aby uwzględniając powyższe motywa, Zgromadzenie pomineło kwestję formy, a poprzestając na dziś już przez Obwód Krakowski faktycznie przyjętej gwarancji, o ile jej Statut wymaga, przyłączenie tego Obwodu do Tow. kredyt. galicyjskiego uchwalilo.

Z nadesłanęj wszelako przez Dyrekcją odpowiedzi powziął Komitet wiadomość, iż Ogólne Zgromadzenie uznało za stosowne w dotychczasowym Statucie tę głównie zaprowadzić zmianę, iż w miejsce dawnęj rękojmi Stanowęj *funduszem domestykalnym*, mają dziś ręczyć wszystkie realności tabularne w Galicji i na Bukowinie dodatkiem do podatków przez te dobra ponoszonym. Naturalnem tej uchwały następstwem być musiało, iż rozszerzenie czynności Tow. kredyt. galic. na dobra ziemskie prywatne Obwodu Krakowskiego, księgami hipotecznymi objęte, zależnem uczyniono od warunku „jeżeli prywatni właściciele dóbr ziemskich „tego Obwodu przyjmą rozszerzenie gwarancji na te „dobra, stosownie do § 1, 69 c i 75 b Ustaw Towarzystwa, przez Ogólne Zgromadzenie wedle dzisiejszego stanu rzeczy zmienionych“.

Dla przeprowadzenia tej uchwały Zgromadzenie Ogólne poleciło Dyrekcji „udać się do Wys. Rządu by właściciele prywatnych dóbr obwodu Krakowskiego do oświadczenia się w tym przedmiocie na pewien termin do Krakowa w jaknajkrótszym czasie wezwać zechciał, z tym dodatkiem, iż nieobecni uważani będą za przystępujących do uchwały obecnych“; a skoro przyjęcie gwarancji tą drogą nastąpi, „upoważniono

Dyrekcją do udzielania pożyczek na hypoteki dóbr w Obwodzie Krakowskim, na zasadach ustawami Towarzystwa kredytowego postanowionych“.

Uchwały powyższe NPanu do sankcji przedłożone zostały; zanim przeto takowa nastąpi, dopełnienie powyższej formalności, od właścicieli dóbr Obwodu Krakowskiego wymaganej, wstrzymane być musi.

Nadmieniliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, iż Komitet, w dopełnieniu uchwały Ogólnego Zgromadzenia, zaniósł był do Namiestnictwa podanie w sprawie uregulowania przepisów odnoszących się do polowania, upraszał mianowicie o wydanie urzędowi powiatowemu polecenia, aby Patent z d. 7 marca 1849 i rozporządzenie ministerjalne z d. 15 grudnia 1852, zawierające dostateczną przeciw nadużyciom rękojmją, ściśle były przestrzegane. W odpowiedzi na to podanie, w ciągu ubiegłego roku otrzymanej, Namiestnictwo zawiadomiło Komitet, iż w skutek wyższych rozporządzeń stanowcze przeprowadzenie pomienionych przepisów w Galicji zawieszono zostało do czasu ostatecznego uorganizowania gmin; z nadmienieniem wszakże, iż to bynajmniej nie przeszkadza, aby przedmiot ten w odpowiedniej chwili wniesionym został drogą właściwą na obrady Sejmu.

Natomiast zażądano od Komitetu opinii o projekcie do instrukcji dla przysięgłej straży lasowej i polowania, wypracowanym przez Wys. Ministerstwo sprawiedliwości za porozumieniem się w tej mierze z Wys. Ministerstwem Skarbu.

Po gruntownym rozważeniu przedmiotu przekonał się Komitet, że instrukcja projektowana jest tylko rozwinięciem prawa lasowego z dnia 3 grudnia 1852; a przebija w niej raczej troskliwość o zapobieżenie nadużyciom przepisów gospodarstwa leśnego ze strony właściciela lasu, niżeli zabezpieczenie tego ostatniego od strat, na jakie z powodu bezkarności nadużyć przez obcych na własności jego popełnianych, zbyt często bywa narażonym.

Komitet przeto widział się spowodowanym przedstawić, iż stosunki gospodarstwa leśnego w Galicji, bardzo odmienne od stosunków innych krajów Monarchji, osobnej kontroli właścicieli lasów nie usprawiedliwiają; że raczej zaprowadzenie rozgałęzionej w tym celu organizacji pociągnęłoby za sobą, tak dla samychże właścicieli jak i dla skarbu państwa, uciążliwe a ze wszech miar niepotrzebne koszta; że zatem instrukcja w mowie będąca byłaby dla Galicji zupełnie zbyteczną, obok istniejącej ustawy z dnia 3 grudnia 1852, w której tak przepisy pod względem szanowania lasów jak i zabezpieczenia własności zupełnie są dostateczne, a zbywa im tylko na wykonaniu należytem

ze strony obowiązanych do tego urzędów; że przeto polecenie właściwym organom ścisłego przestrzegania pomienionej ustawy jak jest nader pożądanem, tak zarazem wydawanie nowej instrukcji zupełnie uczyni niepotrzebnem.— Dodano w końcu, iż gdyby zachodzić miała konieczna potrzeba dodatkowych objaśnień i instrukcji do prawa lasowego z roku 1852, czego wszakże Komitet bynajmniej nie uznaje, w takim razie Sejm krajowy, najlepiej potrzeb miejscowych świadomy, najwłaściwiej bezwątpienia w tej mierze rozstrzygnąć zdoła.

Nadmieniliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu o zanieśionem przez Komitet podaniu względem ułatwień przy zakupnie wody słonej dla bydła. W jesieni ubiegłego roku otrzymaliśmy urzędowe zawiadomienie, iż krajowa Dyrekcja finansowa żądanie to przedstawiła Wys. Ministerstwu finansów z przychylnem z swęj strony poparciem.

Otrzymał również Komitet zapewnienie od Przełożonego Obwodu Krakowskiego, iż droga z Liszek przez Czernichów aż do zetknięcia się jej za Wisłą z gościńcem żwirowym nadwiślańskim w Brzeźnicy, uznana zostanie za gościniec obwodowy, co stałe jej utrzymanie w dobrym stanie zapewni; że zaś żądanie o zaprowadzenie biegu poczty listowej na tej drodze przesłał p. Radca nadworny do Dyrekcji poczt we Lwowie, z przychylną z swęj strony opinią.

Towarzystwo rolnicze Wiedeńskie na Ogólnem Zebraniu w styczniu r. z. jednomyślnie uchwaliło, aby jego Komitet centralny podał c. k. Ministrowi Stanu memoriał wykazujący potrzebę utworzenia przy Ministerstwie handlu i gospodarstwa krajowego stałego kolegium doradczego rolniczego (Beirath), a zarazem aby w tej mierze zniósł się z innemi w Austrii istniejącymi towarzystwami rolniczemi.

W wykonaniu powyższej uchwały centralny Komitet Wiedeński przesłał Towarzystwu naszemu kopję zamierzonego memoriału, który wypowiada:

1ód iż nowo przywrócone Ministerium, jeżeli ma błogi wpływ wywierać, koniecznie w bezpośrednich stosunkach z rolnictwem, przemysłem i handlem monarchji zostawać powinno, aby potrzeby i życzenia kraju poznawać i zadosyc czynić im mogło;

2re że więc doradcze kolegia z ludzi specjalnych tak z rolnictwa jak handlu i przemysłu są nieodzownie potrzebne.

3cie że tak zwany Beirath, jako centralna rada rolnicza, utworzony być winien z delegowanych człon-

ków wszystkich towarzystw na pewien oznaczony czas do Wiednia.

4te żeby ta nowa instytucja jaknajprędzej w życie wprowadzoną została.

Po gruntownym rozbiorze tego projektu Komitet nasz przedstawił Towarzystwu Wiedeńskiemu:

- a) iż zamierzony Beirath byłby nierównie mniej bezpośrednim reprezentantem bardzo odmiennych interesów rolniczych różnych krajów Monarchji, niż Komitety towarzystw rolniczych, z którymi Ministerium daleko skuteczniej bezpośrednio porozumiewać się może; delegaci albowiem Towarzystw rolniczych, aby uniknąć występowania ze zdaniem czysto osobistém, albo by musieli w każdym szczegółowym wypadku zasięgać opinii tych towarzystw i wedle niej postępować, albo też tego rodzaju kongres rozstrzygałby większością głosów o sprawach niedokładnie lub zupełnie mu nieznanych, coby zaprawdę zamierzonemu celowi bezpośredniego porozumienia się najmniej odpowiadało.
- b) Zważywszy do tego trudność znalezienia takich reprezentantów, którzyby czas swój i trudy na ciągły pobyt w Wiedniu poświęcić chcieli i mogli, wynikło by z tego iż delegacje w mowie będące musiałyby prawdopodobnie być poruczane w stolicy zamieszkałym płatnym rezydentom, których by z trudnością za rzeczywistych i bezpośrednich reprezentantów interesów rolniczych kraju uważać można.
- c) Gdy w końcu życzeniem jest kraju, aby wyłącznie obchodzące go sprawy autonomicznie były rozstrzygane i załatwiane, co się też do interesów rolnictwa szczególnie odnosi, Komitet nie może popierać myśli przez Towarzystwo Wiedeńskie podniesionej, ale owszem zastrzega sobie zupełną wolność stanowczego przeciw niej w danym razie wystąpienia.

Do ważniejszych w roku upłynionym czynności Komitetu należy bezwątpienia urządzenie Wystawy gospodarczej w Rzeszowie.

Druga ta na prowincji Wystawa — o której szczegółowe sprawozdanie podaliśmy w Tygodniku, a więc go tu nie powtarzamy — odbyła się nader pomyślnie i świetnie. Zawdzięczyć to należy tak gorliwości kierującej nią komissji, a mianowicie p. p. *Maurycemu Szymanowskiemu*, *Ludwikowi hr. Wodzickiemu*, *Janowi i Ludwikowi Jędrzejowiczom* i *Kazimierzowi Stęchlińskiemu*, jak i uprzejmemu współdziałaniu Władz obwodowych i miejscowych, tudzież wszystkich mieszkańców Rzeszowa, szczególnie zaś gospodarzom obwodu Rzeszowskiego i sąsiednich, którzy nadspodziewanie

czynny udział w tej uroczystości wzięść pospieszyli. Z przyjemnością nadmienić tu winniśmy, że tym razem i włościanie, nie tylko okoliczni ale nawet z stron odleglejszych, bo nawet z Sanockiego, podali Towarzystwu miłą sposobność wynagrodzenia skromnych ale nader pocieszających owoców ich zabiegliwej staranności około chowu bydła i koni, a nawet postępu w stanie narzędzi rolniczych i sprzętów gospodarskich.

Wpływ Towarzystwa na gospodarstwa włościańskie może się stać niewątpliwie na tej drodze nader skutecznym; dla tego też Komitet nie tylko i w roku bieżącym postanowił urządzić wystawę prowincjonalną w Tarnowie, ale zarazem powziął myśl urządzania corocznie wystaw w każdym obwodzie, głównie dla ułatwienia włościanom możliwości brania w nich udziału. Celem dokładniejszego zbadania tej kwestji już się Komitet porozumiewał w tej mierze z niektórymi Członkami Towarzystwa w różnych obwodach zamieszkałymi, który mu też uwagi swe nadesłali: pragnąc atoli powziąć zdanie pod tym względem Szan. Zgromadzenia, pytanie odnośne zamieścił w programie rozpraw tegorocznego zebrania.

Szkoła rolnicza Czernichowska była ciągle szczególnym przedmiotem gorliwego zajęcia się Komitetu, mianowicie też honorowego jej Kuratora a byłego Prezesa naszego Towarzystwa p. Michała Badeniego, który pomimo nadwątlonego stanu zdrowia raczył i nadal przyjąć na siebie zwierzchni zarząd ogólnemi funduszami tego instytutu, niemniej jak czynnego Kuratora Czł. Komitetu X. Kanonika Górnickiego i Inspektorów Czł. Komitetu Józefa Konopki i Ludwika Szumańczowskiego, którzy perjodycznie zwiedzając szkołę, czynności jej nadzorowali i niemi kierowali. Szczegółowe sprawozdanie pod tym względem przedłożone dziś będzie Szan. Zgromadzeniu przez Kuratorją.

Stosunki nasze z innemi Towarzystwami utrzymywane zostały, oprócz ściślejszych i częstszych z Towarzystwem Lwowskiem, przez wzajemne delegacje na walne zebrania. Jakoż Towarzystwo nasze reprezentowane było na Ogólném Zebraniu Towarz. gospod. galicyjskiego we Lwowie d. 22 i następn. czerwca r. z. przez Członków *Alexandra hr. Dzieduszyckiego*, *Adama Xcia Sapiełę* i *Seweryna Korzełińskiego*; na walnym zebraniu Tow. rolniczego w Królestwie Polskiem d. 24 i nast. lutego r. z. przez Czł. Komit. *Adama hr. Potockiego* i *Ludwika hr. Wodzickiego*; na zebraniu Tow. roln. Styryjskiego w d. 20 i 21 marca r. z. przez Czł. koresp. *Fr. Xaw. Hlubek*.

Nawzajem na posiedzeniu dzisiejszem reprezentują: Towarzystwo gospod. galicyjskie Czł. Komit. *Ludwik Skrzyński* i Czł. Tow. *Piotr Gross*.

Centralne Towarzystwo gospodarcze dla W. X. Poznańskiego Prezes tegoż Tow. *Adolf Łączyński*, Człon. Towarz. *Władysław Niegolewski*, *Jan hr. Działyński* i *Franciszek hr. Mycielski*.

Towarzystwo rolnicze wiedeńskie *Ludwik Szumańczowski* i *Marcelli Jawornicki*.

Towarzystwa rolnicze styryjskie i chorwacko-sła-wońskie *Marcelli Jawornicki*.

Rok dziewiąty z kolei pośredniczyło biuro Towarzystwa w sprzedaży i zakupie nasion gospodarskich krajowych i zagranicznych wszelkiego rodzaju, mianowicie też roślin pastewnych, równie jak nawozów pomocniczych.

Szczegółowy wykaz téj czynności w r. 1861 obejmujący cyfrę ilości i ceny rozprzedanych nasion kładziemy poniżej; załączona zaś w końcu tablica porównawcza z lat upłynionych świadczy o wzroście ogólnym obrotu i udowadnia że usługa ta dla gospodarzy naszych nie jest bez pożądanéj korzyści.

W roku 1861 rozprzedano nasion produkcji krajowej.

	korcy	garncy	kwart	Złr. w. a.	centów
1. Buraki mieszane	1	6	.	30	40
2. „ żółte	9	.	.	230	40
3. Esparcetta	6	.	.	42	.
4. Isatis tinctoria (Urzet farbierski)	.	6	.	3	75
5. Konieczyna biała	3	7	.	222	48
6. „ czerwona	27	8	.	1779	.
7. Kostrzewa łąkowa	.	10	.	7	68 $\frac{3}{4}$
8. „ owcza	1	17	.	49	.
9. Mięszanka Nr. I.	13	6	.	105	50
10. „ Nr. II.	14	12	.	172	50
11. „ Nr. III.	4	27	.	96	87 $\frac{1}{2}$
12. „ Nr. IV.	5	14	.	174	.
13. Mietlica pospolita	.	6	.	9	37 $\frac{1}{2}$
14. Miodowa trawa	7	17	.	60	25
15. Lisi ogon	.	16	.	16	.
16. Rajgras francuzki	10	19	.	168	19
17. „ włoski	1	12	.	36	.
18. Stokłosa kletecka	.	6	.	2	25
19. „ miękka	2	1	.	32	50
20. Sporek	1	29	.	26	69
21. Tymoteusz	20	10	3	607	79
Razem	131	5	3	3872	63 $\frac{3}{4}$

Sprowadzono z zagranicy i rozprzedano.	korcy	garncy	kwart	Złr. w. a.	centów
1. Buraki pastewne czerwone i żółte	15	30	.	510	.
2. Kukurudza amerykańska	7	26	.	293	.
3. Lucerna francuzka	3	13	.	436	.
4. Rajgras angielski	10	24	.	275	20
Razem	37	29	.	1514	20

W ogóle rozprzedano nasion w roku 1861.

a) Krajowych	131	5	3	3872	63 $\frac{3}{4}$
b) Zagranicznych	37	29	.	1514	20
Razem	169	2	3	5386	83 $\frac{3}{4}$

Sprowadzono nadto nasion z zagranicy na wyłączny rachunek zamówień poczynionych przez Członków Towarzystwa w r. 1861.

Nasiona pastewne.	Ziarn	Centn.	Funt.	Łut.	Złr.	Centów
1. Ber mysi trzcinyowy (phalaris arundinacea)	.	.	50	.	28	5
2. Brukiew żółta (Rutabaga)	.	.	4	.	3	42
3. Brukiew angielska olbrzymia	.	.	10	.	11	81
4. Buraki pastewne olbrzymie Pohla	.	.	46	.	53	60
5. Buraki pastewne ponad ziemią rosnące	.	.	4	.	2	14
6. Kostrzewa wysoka (festuca elatior)	.	.	50	.	27	68
7. „ owcza (festuca ovina)	.	2	4	.	63	36
8. Konieczyna szwedzka (Schwedischer-Bastardklee)	.	.	50	.	77	54
9. Lisi ogon (alopecurus pratensis)	.	.	50	.	35	55
10. Lucerna francuzka (Medicago sativa)	.	2	30	.	113	70
11. Łubin żółty	.	3	20	.	21	98
12. Marchew pastewna olbrzymia	.	.	12	.	11	86
13. „ „ Altringham	.	.	2	.	1	53
14. Mięszanka na trwałe gazony	.	.	60	.	22	40
15. Mozga kanarkowa (phalaris canariensis)	.	.	8	.	2	47
16. Psia trawa kupkowa (Knaulgras)	.	1	.	.	40	62
17. Rajgras angielski	.	2	50	.	54	69
18. Rajgras włoski	.	.	16	.	3	67
19. Rzepa ściernianka (Halm oder Stoppelrüben)	.	.	26	.	9	94
do przeniesienia	.	14	92	.	586	1

	Ziarn	Cent.	Funt.	Łutów	Złr.	Centów
z przeniesienia . . .		14	92		586	1
20. Rzepak letni (Sommer-Raps)		1	68		27	74
21. Stokłosa miękka (Bromus mollis)		1			26	39
22. Trawa wiechowa łąkowa (poa pratensis)			20		15	70
23. Tomka wonna (anthoxanthum odoratum)			2		2	50
24. Turnips angielski			42	16	52	9
25. Wyka zimowa angielska (Vicia sativa)			25		5	80
26. Wyka ptasia (Vicia cracca)			25		5	80
Ogrodowizny.						
27. Buraki ćwikłowe ciemne			2		2	4
28. Dynia centnarowa zielono-żółta	60				1	22
29. Jarmuż sabaudzki (Kohl-Savoyard)						6
30. Jarmuż wczesny erfurtski						5
31. Kalafior cypryjski			2		1	12
32. Kalarepa wiedeńska niebieska				1		21
33. Kalarepa wiedeńska wczesna biała				1		21
34. Kalarepa niebieska i biała				1		8
35. Kapusta Schweinfurtska				16	13	85
36. „ Bergrheinfeldska				16	6	95
37. „ Brunświcka				1		7
38. „ Ulmska centnarowa				1		6 24
39. „ Hollenderska czerwona				1		5 85
40. „ Czerwono - krwista (Bluthrothes)				1		19
41. Melony wielkie białe				1		28
do przeniesienia . . .	60	18	80	24	767	38

	Ziarn	Cent.	Funt.	Łutów	Złr.	Centów
z przeniesienia . . .	60	18	80	24	767	38
42. Melony Cantaloupe				$\frac{1}{2}$		21
43. Ogórki delikatne miernej długości				4		77
44. Korniszony				4		43
45. Rzodkiew żółta wiedeńska letnia				1		8
46. „ czerwona chińska				1		8
47. Ziemiaki cebulowe saskie		24	85		96	77
Nasiona leśne.						
48. Nasionie modrzewia (pinus-larix)			30	10	16	81
49. „ sosnowe			25		6	50
50. „ brzozone			16		3	12
51. „ olszy białej (alnus incana)				1		98
52. „ jodłowe (pinus abies)				2		96
Kwiaty.						
53. Rezeda wonna i drzewna (R. odorata et arborea) po 2 łuty				4		46
54. Astry gatunków 8; po 100 ziarn z każdego gatunku	800					176
55. Lewkonie gatunków 9; po 100 ziarn z każdego gatunku	900					99
Razem . . .	1760	44	40	16 $\frac{1}{2}$	897	30
Nawozy pomocnicze.						
56. Guano peruwiańskie		12	68		160	4
Razem . . .		12	68		160	4

Tablica porównawcza lat.

w roku	Krajowych				Zagranicznych				O g ó ł e m								Uwaga.											
	korcy	garnce	kwart	wartość		korcy	garnce	kwart	sortim.	ziarn	centr.	funtów	łutów	wartość		korcy		garnce	kwart	sortim.	ziarn	centr.	funtów	łutów	wartość			
				złr.	cent.									złr.	cent.										złr.	cent.	złr.	cent.
1853	50	20	1	1030	24	5	23	2						241	30	56	11	3							1271	54	Mon. konw.	
1854	59	9	1	2585	15	2	7	3		1	15			141		61	17	2			1	15			2725	15		
1855	85	8	1	3368	22	21	11	3		3	3			733	28	106	20				3	3			4101	50		
1856	55	28	3	1667	5 $\frac{1}{2}$	89	12	1			19	74		2157	19 $\frac{1}{2}$	145	9					19	74			3824		25
1857	100	28	2	2295	4	26	20	2	9	608	15	54	14 $\frac{7}{8}$	986	11	127	17		9	608	15	54	14 $\frac{7}{8}$			3281		15
1858	138	19	2	2870	26	16	1	3	3		25	225		1311	40	154	21	1	3		25	225			4182	6		
1859	108	12		2658	6 $\frac{1}{4}$	18	27	2	60		22	79	25	1430	8	127	7	2	60		22	79	25			4088	14	
1860	134	30	$\frac{1}{2}$	2924	13	24	17	2		4400	85	34	23	2308	47 $\frac{2}{3}$	159	15	2 $\frac{1}{2}$		4400	85	5	23			5232	60 $\frac{2}{4}$	Wal. austr.
1861	131	5	3	3872	63 $\frac{3}{4}$	37	29			1760	44	40	16 $\frac{1}{2}$	2411	50	169	2	3		1760	44	40	16 $\frac{1}{2}$			6284	13 $\frac{3}{4}$	

W składzie wewnętrznym Towarzystwa następujące zaszły zmiany:

Nowo przybyli Członkowie:

Na Członków honorowych zaproszeni:

- Badeni Michał, b. Prezes Towarzystwa gospod.-roln. Krakow., wł. dóbr.
Helcel Antoni Zygmunt, Dr. praw, b. prof. Uniwer. Jagielloń. w Krakowie.
Smolka Franciszek, Dr. praw, Adwokat krajowy we Lwowie, Czł. Komitetu Tow. gosp. galicyjskiego, wł. dóbr.
Hr. Zay Karol, właśc. dóbr w Węgrzech.

Na Członków Korrespondentów przybrani:

- Bernatowicz Karol, wł. dóbr w Gubernji Podolskiej.
Jeziński hr. Mieczysław, wł. dóbr w Gubernji Wołyn.
Krański hr. Adam, wł. dóbr w Król. Pols.
Łubieński hr. Franciszek, wł. dóbr w Król. Pols.
Łyskowski Ignacy, właśc. dóbr Mileszew w Prusach zachodnich.
Popiel Hipolit, wł. dóbr w Król. Pols.

Na Członków czynnych:

Z Obwodu Bocheńskiego:

- X. Bobek Wojciech, prob. w Szczepanowie.
Boguszewski Antoni, dzierz. Strzelec-wielkich.
X. Borkowski Felix, prob. w Jadownikach.
Brzeziński Dunin Felix, wł. Zakliczyna.
Bystrzonowski Felix, wł. Sierczy.
Dobrzyński Tytus, wł. Jurkowa.
X. Gwiazdoń Błażej, prob. w Wojniczu.
Kepiński Jan, wł. Szczurowy.
X. Kitrys Jan, prob. w Szczurowy.
Koch Wilhelm, wł. Janowic.
Lisowski Józef, rządca dóbr Stróża.
Mięszewski Maxymilian, wł. Pawlikowic.
Niwicki Bolesław, wł. Wojakowy.
Niwicki Lubin, wł. Rdzawy.
Otowski Franciszek, dzierz. Liplasa.
Przyborowski Attal, wł. Dąbia.
Studnicki Franciszek, dzierz. Dęblina.
Studnicki Julian, dzierz. Dęblina.
Trzeciak Karol, wł. Dąbrówki-morskiej.
Zajczkowski Jan, rządca dóbr Staniątki.
X. Żarlikowski Władysław, prob. w Wojakowy.
Żelechowski Władysław, wł. Wojakowy.

Z Obwodu Cieszyńskiego:

- Pawłowski Emil, dzierz. Mostów.

Z Obwodu Jasielskiego:

- X. Ciurkowiec Józef, prob. w Rzepienniku-biskupim.
X. Dąbrowski Józef, prob. w Moszczanicy.
De La Veaux August, wł. Brzyścia.
Groblewski Dyonizy, dzierz. Szymbarku.
Groblewski Marcelli, wł. części Szymbarku.
X. Haas Alojzy, prob. w Libuszy.
Januskiewicz Ignacy, Dr. Med. i Chir. w Brzostku.
X. Jaszczor Tomasz, prob. w Bieczu.
Kłosiński Konstanty, wł. Bączali górnej.
Kotarski Józef, wł. Glinnika polskiego.
Łempicki Hilary, wł. Żyznowa.
Misiński Felicjan, dzierz. Jodłówki.
X. Molnar Jan, prob. w Binarowy.
Mostowski Ignacy, dzierz. w Olszynach.
Nowosielecki Rafał, dzierz. Gwozdnicy.
Nowotny Józef, wł. Nawsia-Kołaczyckiego.
Pawlikowski Konstanty, dzierz. Babic.
Pik Wojciech, aptekarz w Jasle.
Potocki Bolesław, c. k. adjunkt powiatu Brzostockiego.
Przyłęcki Stanisław, wł. Sieklówki.
Rogawski Ludwik, wł. Rzepiennika suchego.
Hr. Romer Stanisław, wł. Bieździadki.
Stelczowski Jan, rządca dóbr Trzcienicy.
X. Tarnowski Stanisław, prob. w Bieździadce.
Urbański Ludwik, dzierz. Wojtowy.
Wilczyński Karol, pełnomocnik dóbr w Brzyskach.
Wisłocki Apollinary, wł. Dęborzyna.
Wysocki Antoni, wł. Cieszyny.
Żywicki Henryk, notaryusz publiczny w Jasle.

Z Obwodu Krakowskiego:

- Biesiadecki Stanisław, Dr. praw, adwokat przy Sądach krajowych w Krakowie.
Boczkowski Juwenal, Dr. praw, adjunkt c. k. Prokuratorji w Krakowie.
Czernicki Gustaw, Sekretarz Wydz. Archeol. w Tow. Nauk. Krak.
Gajoch Józef, wójt w Pleszowie.
X. Giebułtowski Stanisław, Katecheta Szkoły rolniczej w Czernichowie.
Głębocki Józef, Sekretarz Tow. Dobr. w Krakowie.
Gołęberski Stanisław, w Bolechowicach.
Harajewicz Jan, Dr. Med. i Chir. w Krakowie.
Hatscher Ferdynand, rządca dóbr w Kościelnikach.
X. Jabłonowski Stanisław, wł. Płazy.
Jakubowski Zdzisław, w Karniowie.
Jaroszewski Zygmunt, wł. Prądnika białego.
X. Kowalski Józef, Komendarz w Czernichowie.
Kozłowski Walery, dzierz. Mętkowa.
Mioszowski Sobiesław, wł. Pieskowej-Skały w Król. Polskiem.
Hr. Ostrowski Krystyn, w Krakowie.
Ostrzeszewicz Ignacy, dzierz. Prądnika Czerwonego.

X. Orzechowski Ignacy, prob. w Sance.
 Paszkowski Mieczysław, wł. Rybny.
 Pokutyński Filip, prof. Szkoły Techn. w Krakowie.
 Popiel Marcin, wł. Ruszczy.
 Reklewski Roman, dzierz. Przegorzał.
 Sereżyński Hipolit August, Dyrektor Szkoły wzorowej w Krakowie.
 Skarszewski Żuk Faustyn Józef, c. k. Notaryusz publiczny w Krakowie.
 Straszewski Romuald, wł. Rogienic w Król. Pols.
 Szybalski Felicjan, dzierz. Mnikowa.
 Zapalski Józef, wł. Węgrzynowic.
 X. Zielewicz Damazy, Gward. konwentu XX. Franciszkanów w Krakowie.

Z Obwodu Przemyskiego:

Hr. Badeni Władysław, wł. Suchorowa.
 Brześciński Sylwery, wł. Rustweczka.
 Marynowski Waclaw, dzierz. Tyniowic.
 Skrzyński Stanisław, w Hawłowicach.
 Zaklika Władysław, w Hawłowicach górnych.
 Zaklika Zdzisław, w Hawłowicach górnych.

Z Obwodu Rzeszowskiego:

Cetnerski Wincenty, wł. Machowa.
 Christiani Henryk, wł. Bratkowic.
 Dolański Józef, wł. Majdanu.
 X. Górecki Józef, prob. w Sieteszy.
 Gozdowicz Antoni, wł. Rakszawy.
 X. Jaroszyński Stanisław, prob. w Zglobniu.
 Kaczkowski Teofil, Dr. Med. i Chir. wł. Komorowa.
 Konopka Franciszek Xawery, wł. Zaleszan.
 Kozubowski Ferdynand, rządca dóbr Dzikowa.
 Łastowiecki Jan, wł. Sieteszy.
 X. Pauer Florjan, prob. w Sędziszowie.
 Prek Stefan w Zagórzcu.
 Prek Tadeusz w Pantalowicach.
 X. Prexell Antoni, prob. w Stobierny.
 Rucki Stanisław, wł. Siennowa.
 Rybicki Alojzy, Dr. praw, Adwokat przy Sądach krajowych w Rzeszowie.
 Rychlicki Franciszek, wł. Wilczój-Woli.
 Sernicki Adam, dzierz. Trzebosia.
 X. Sulikowski Daniel, prob. w Słocinie.
 X. Szajnok Franciszek, prob. w Raniżowie.
 Hr. Tarnowski Stanisław, w Dzikowie.
 Hr. Tyszkiewicz Zdzisław, w Weryni.
 Wojnarowski Edmund, wł. Zarzekowic.
 X. Zieliński Ignacy, prob. w Lubeni.

Z Obwodu Sandeckiego:

Bobakowski Maxymiljan, wł. Żebraczki.

Borowski bar. Jan, wł. Sowlin.
 X. Browarny Maciej, prob. w Łososinie górnej.
 Bzowski Bogusław, wł. Pieniążkowic.
 Chwistek Adam, wł. Witkówki.
 Czerski Józef, wł. Nawojówki.
 Czerski Stanisław, współwł. Zawady.
 X. Długoszewski Ignacy, prob. w Grybowie.
 Długoszewski Florentyn, wł. Lipnicy.
 Dobrzyński Ignacy, wł. Jarzębia.
 Dunikowski Antoni, wł. Piekiełka.
 Dwernicki Antoni, dzierz. Biliska.
 Działtowski Józef, wł. Olszany.
 Fierich Tytus, c. k. lekarz obwodowy w N. Sączu, wł. Zimnowódki.
 X. Głębiński Mikołaj, prob. w Ujanowicach.
 Gostkowski Wincenty, wł. Roga.
 Habicht Wilhelm, dzierz. Brzany dolnej.
 Hołubowicz Władysław, wł. Podola.
 Homolacz Edward (młodszy), wł. Zakopanego.
 Jaworski Florjan, dzierz. Jankowy.
 Jaworski Józef, wł. Falkowy.
 Johanides Jan, burmistrz i właśc. realności w Nowym-Sączu.
 Karpiński Marcelli, wł. Znamirowic.
 X. Karpiński Onufry, prob. w Korzenny.
 X. Kluczyński Jan, prob. w Nawojowy.
 Koczanowicz Ignacy, wł. Stróż niżnich.
 Koczanowicz Sabin, wł. Swiegocina.
 Kosterkiewicz Antoni, współwł. Wielopola.
 Krasuski Stanisław, właśc. Brzeźny.
 Hr. Lanckoroński Ignacy, wł. Wielogłów.
 Ligęza Roman, wł. Dąbrowy.
 Mars Józef, wł. Limanowy.
 Marszałkowicz Zygmunt, w Kamienicy.
 Maszewski Anastazy, wł. Trzycierza.
 Micewski Jan, Dr. praw, adwokat przy Sądach krajowych w Nowym-Sączu.
 X. Miś Jan Kanty, prob. w Odrowążu.
 Morawski Szczęsny, wł. realności miejsk. w Starym-Sączu.
 X. Nowak Józef, prob. w Bruśniku.
 Pawlikowski Dyonizy, Dr. praw, adwokat przy Sądach krajowych w Nowym-Sączu.
 Piekarski Ryszard, wł. Wiatrowic.
 Pieniążek Konstanty, wł. Koszar.
 Pieniążek Marcelli, wł. Rybia.
 Racieżki Julian, wł. Berdychowa.
 Reczyński Antoni, dzierz. Boguniowic.
 Reklewski Eustachy, wł. Owieczki.
 Ritter Felix, współwł. Wielopola.
 Romer Konstanty, wł. Jodłownika.
 Romer Michał, wł. Łęk.
 X. Rybicki Ignacy, prob. w Wielogłowach.
 Samborski Julian, współwł. Michalczowy.
 Skarszewski Żuk Marelli, wł. Gródka.

Skarszewski Żuk Prot, wł. Przyszowy.
 Sławikowski Józef, dzierz. Glinnika.
 Sławikowski Tytus, wł. Słopnicy.
 X. Słomka Michał, prob. w Ludzimierzu.
 X. Solarczyk Jędrzej, prob. w Tropiu.
 Struszkiewicz January, wł. Mszany dolnej.
 X. Sumara Wincenty, prob. w Słopnicy królew.
 X. Swiderski Józef, prob. w Podolu.
 X. Szaflarski Maciej, prob. w Łącku.
 Szalewski Jan, rządca dóbr Poręby-wielkiej.
 Książ Szujski Piotr, wł. Zbyszyc.
 Szumowski Antoni, dzierz. Raby-niżnej.
 X. Towarnicki Wojciech, prob. w Lipnicy.
 Trembecki Onufry, Dr. Med. i Chir. w Nowym-Sączu.
 Walter Władysław, wł. Swidnika.
 Wielogłowski Władysław, wł. Rybia.
 Wisłocki Alexander, c. k. Notaryusz publiczny w Nowym-Sączu.
 Wittig Teodor, wł. Chełmca.
 Włodek Arnold, wł. Wronowic.
 Wodczyński Władysław, wł. Kaśny-górnej.
 Zieliński Stanisław, Dr. praw, Adwokat przy Sądach krajowych w Nowym-Sączu i wł. Sławikowy.

Z Obwodu Sanockiego:

Leszczyński Wojciech, wł. Turzego-pola.
 Władyka Adam, włościanin z Wzdowa.
 Władyka Marcin, włościanin z Wzdowa.

Z Obwodu Tarnowskiego:

Baltaziński Mikołaj, wł. Jawornika.
 Bartman Piotr, Dr. Med. i Chir. w Mędrzechowie.
 X. Bereźnicki Józef, prob. w Zwierniku.
 Brodzki Henryk, wł. Jaślan.
 Brzeski Mieczysław, wł. Łączek.
 Burzyński Xawery, wł. Siedlec.
 Bzowski Alexander, wł. Wiercan.
 Chrzanowski Zygmunt, wł. Gawrzyłowa.
 Chrzastowski Roman, wł. Burzyna.
 Chwalibóg Włodzimierz, dzierz. Partynia.
 Darski Erazm, rządca dóbr Dąbrowy.
 Dąbkowski Karol, dzierz. Milanowa.
 Dąbkowski Tadeusz, dzierz. Nizin.
 Hr. Dębicki Ludwik, wł. Buchcic.
 Dobrzyński Adolf, wł. Kobierzyna.
 Dobrzyński Władysław, wł. Partynia.
 Domaradzki Władysław, c. k. Notaryusz publiczny w Dąbrowy.
 Fijała Józef, włościanin i wójt w Mędrzechowie.
 Geppert Władysław, wł. Ziempiowa.
 Gołuchowski Erazm, dzierz. Brzyśc.
 Górski Leon, dzierz. Kliszowa.

Grodziński Walerjan, wł. Gumnisk.
 Grudziński Jan, wł. Woli-żyrakowskiej.
 Gruszczyński Adolf, wł. Broniszowa.
 Hauser Edward, w Dąbrowy.
 X. Kaznowski Józef, prob. w Oleśnie.
 Kępiński Ignacy, dzierz. Rudy.
 X. Kowalik Wojciech, prob. w Łękach.
 Kozłowski Mieczysław, wł. Wiewiórki.
 X. Krawczyński Jan, prob. w Chorzelowie.
 X. Kuwik Wawrzyniec, prob. w Ostrowie.
 Łopuszański Felix, dzierz. Chojnika.
 X. Morgenstern Stanisław, prob. w Odporyszowie.
 Nalepka Felix, dzierz. Siemiechowa.
 X. Neronowicz Medard, prob. w Wierzchosławicach.
 Nowiński Franciszek, wł. Piotrkowic.
 Ochocki Wacław, wł. Wąpierz.
 Pellegrini Józef, wł. Tuchowa.
 Pieniążek Stanisław, wł. Kowalowy.
 X. Piotrowski Erazm, prob. w Przecławiu.
 X. Pitoń Jan, prob. w Dąbrowy.
 Piwowarczyk Stanisław, włościanin w Podlipiu.
 Ramult Bronisław, c. k. Notaryusz publiczny w Tarnowie.
 Rogaliński Henryk, wł. nieruchomości w Tarnowie.
 Hr. Romer Emil, wł. Zwiernika.
 Hr. Romer Zygmunt, wł. Ocieki.
 Roth Leopold, dzierz. Wielopola.
 Rucki Konstanty, wł. Kolbuszowy.
 Riedel Roman, w Wojsławiu.
 Serwatowski Jan, rządca dóbr Nizin.
 Sikorski Felicjan, rządca dóbr Wojsławia.
 Straszewski Marcelli, dzierz. Różanki.
 Suski Bonawentura, wł. Konar.
 Szaffer Jan, dzierz. Trzciany.
 X. Szklarski Józef, prob. w Gawłuszowicach.
 Szymberski Józef, dzierz. Wojkowa.
 Wcisło Józef, włościanin i wójt w Borussowy.
 X. Zapala Sebastjan, prob. w Zgórsku.
 Zawadzki Władysław, wł. Stadniczówki.

Z Obwodu Wadowickiego:

Br. Baum Ferdynand, dzierz. Radoczy.
 Br. Borowski Kalixt, wł. Skawy.
 Cholewa Michał, włościanin z Głogoczowa.
 Foltański Felix, wł. Kańczugi.
 Gołuchowski Ludwik, kapitalista w Porębie-wielkiej.
 Górkiewicz Jan, wł. Marcówki.
 X. Górkiewicz Józef, prob. w Mucharzu.
 Górniak Jan, wł. Pisarzowic.
 Górniak Jerzy, wł. Nidka.
 X. Guth de Lipse Jan Nepom., prob. w Radziszowie.
 Leśniak Jakób, wł. Sidziny.
 Lgocki Kazimierz, wł. Lgoty dolnej.

Lgocki Ludwik, wł. Lgoty.
 Malik Józef, włościanin i wójt w Zawoi.
 X. Schottek Franciszek, prob. w Kętach.
 Siemoński Władysław, wł. Barwałdu.
 Słowiński Antoni, Dr. Med. i Chir. w Oświęcimiu.
 Smałowski Antoni, wł. Witkowie.
 Smilowski Adam, wł. części Frydrychowic.
 Stachura Franciszek, wł. nieruchomości w Oświęcimiu.
 Stankiewicz Kazimierz, rządca dóbr w Izdebniku.
 X. Supergan Mikołaj, prob. w Rychwałdzie.
 Victorin Franciszek, Dyrektor dóbr Makowskich.
 X. Warzecha Jan, prob. w Zawoi.
 Weissenborn Robert, rządca dóbr Suchy.

Ogółem przybyło Członków:

Honorowych 4
 Korrespondentów 6
 Czynnych 269

Ubyli z Towarzystwa.

Przez wystąpienie:

Członkowie czynni:

Br. Brunicki Maurycy.
 Dobrzyński Jan.
 X. Kuwik Wawrzyniec.
 Sobolewski Seweryn.
 Trzeciecki Zbigniew.
 X. Wesseli Jakób.
 Zapalski Józef.

Przez wykreślenie:

Biliński Alexy.
 Hosz Ferdynand.
 Kaczkowski Zygmunt.
 Ripper Franciszek.
 Hr. Romer Wilhelm.
 Schneider Adolf.
 Szulajski Franciszek.
 Wilczyński Karol.
 Żłowodzki Seweryn.

Przez śmierć:

Członek honorowy:

Hr. Potocki Tomasz.

Członkowie czynni:

Darowski Felicjan.
 Hr. Dębicki Ignacy.
 X. Jaroszyński Stanisław.
 Lisowiecki Wacław.

Br. Niemyski Adam.
 Skarżyński Mieczysław.
 Slizowski Paweł.
 X. Wojtyga Antoni.

Przez przemianowanie na Członków honorowych:

Człon. czynni: Badeni Michał.
 Helcel Zygmunt Antoni.

Ogółem ubyło Członków:

Honorowy . . . . . 1.
 Czynnych . . . . . 26.

Obecnie więc liczy Towarzystwo:

Członków honorowych . . . . . 26.
 „ korrespondentów . . . . . 51.
 „ czynnych . . . . . 753.

ZBIORY TOWARZYSTWA

pomnożyły się następująco:

Do Biblioteki przybyło

Z DARÓW:

a) Pisma perjodyczne.

C. k. Towarzystwo rolnicze w Wiedniu.

Allgemeine land- und forstwirtschaftliche Zeitung.
 Herausgegeben von der k. k. Landw. Gesellschaft
 in Wien.

C. k. Towarzystwo patriot.-ekonomiczne czeskie.

Centralblatt für die gesammte Landescultur.
 Wochenblatt für Land-Forst- und Hauswirthschaft.
 Verhandlungen und Mittheilungen der patriotisch-öko-
 nomischen Gesellschaft in Böhmen.
 Hospodarske-Nowiny.

C. k. Towarzystwo Morawsko-Szląskie w Brünie.

Mittheilungen der k. k. Mährisch-schlesischen Gesell-
 schaft zur Beförderung des Ackerbaues, der Na-
 tur- und Landeskunde.

C. k. Towarzystwo gospodarskie kroacko-słowiańskie
 w Zagrzebiu.

Tygodniowy dziennik: Gospodarske Nowine.

Komitet rolniczy dla Unterfranken i Aschafenburga,
 wydawane przez siebie pismo tygodniowe w Würz-
 burgu: Gemeinnützige Wochenschrift.

Gazeta Lwowska z dodatkiem tygodniowym i Dziennikiem urzędowym od Redakcji.

Redakcjom powyższych pism jakoteż Towarzystwom wyżej wspomnianym, niemniej w kraju istniejącym, t. j. gospod. Galicyjskiemu, Bukowińskiemu, Naukowemu Krakowskiemu, Instytutowi Technicznemu w Krakowie, Instytutowi Narodowemu Imienia Ossolińskich we Lwowie, Towarzystwu rolniczemu w Królestwie Polskiem, przesyłał Komitet bezpłatnie Tygodnik naszego Towarzystwa.

Otrzymałiśmy oprócz tego w darze:

Od Członka korrespond. Towarzystwa **Alexandra Połujańskiego**, komis. leśnego przy Komissji Rząd. Przychodów i Skarbu w Król. Pols.

Korrespondenta handlowo-przemysłowo-rolniczego, wychodzącego przy Gazecie Warszawskiej z r. 1861.

Członek korresp. Towarzystwa **Adam Mieczynski** Redaktor Gazety rolniczej w Warszawie nadesłał wydawaną przez siebie:

Gazetę rolniczą z r. 1861.

Wysokie C. k. Namiestnictwo Galicyjskie we Lwowie nadesłało:

Die allgemeine Verbreitung der Fruchtwechsel-Wirtschaft als wirksamstes Mittel zur Hebung des Nationalreichtums von Franz Horsky. Prag 1861.

Stridvé hospodarstvi a jeho vseobcne rozsireni, nejmocniejsi prostredek k rozmnozeni narodniho bohastvi a k usnadneni placeni dane, etc. vydal Frantisek Horsky w Praze 1861.

Towarzystwo patriot.-ekonomiczne czeskie nadesłało wypracowane przez swój Komitet:

Tafeln zur Statistik der Land und Forstwirtschaft des Königreichs Böhmen. Band I. Heft I. *Kreis Budweis*. Prag 1861.

Towarzystwo rolnicze w Królestwie Polskiem:

Roczniki gospodarstwa krajowego za rok 1861. Zeszyt 1-12, czyli Tomy 42, 43, 44, 45.

Towarzystwo gospodarskie galicyjskie:

Rozpraw swoich Tom XXVIII i XXIX (1861 r.)

Sprawozdanie Komitetu Towarzystwa gospod. Galicyjskiego, do Namiestnictwa Lwowskiego, w sprawie propinacyi, ułożone przez Kornela Krzeczunowicza. Lwów 1861.

O czém to dziś u nas każdemu wiedzieć należy. Lwów 1861.

Zakład narodowy Imienia Ossolińskich we Lwowie przez swego Kuratora JW. Maurycego hr. Dzieduszyckiego c. k. Radcę Namiestnictwa i Podkomorzego, nadesłał w dalszym ciągu:

S. B. Linde, Słownik języka polskiego Tom VIty i ostatni. Lwów 1861 r.

Rada zawiadowcza Towarzystwa kolei Galicyjskiej J. C. W. Karola Ludwika:

Protokoll über die Verhandlungen der IV ordentlichen General-Versammlung der Actionäre der k. k. priv. galizischen Carl-Ludwigs-Bahn, abgehalten in Wien am 16 Mai 1861.

Dyrekcja Galicyjskiego Towarzystwa Kredytowego:

Ustawy galicyjskiego stanowego Instytutu kredytowego. Wydane najwyższym patentem z d. 3 listopada 1841 r.—Lwów 1861 r.

Wnioski do zmiany ustawy galicyjskiego Towarzystwa kredytowego spowodowane tém, że Instytucja stanowa istnieć przestała. Lwów 1861.

Protokół czynności IVgo ogólnego zgromadzenia Galicyjskiego Towarzystwa kredytowego, odbytego w dniach 1 do 6 lipca 1861 r. etc. Lwów 1861.

Dyrekcja Towarzystwa galicyjskiej kasy oszczędności we Lwowie.

Zamknięcie rachunku galicyjskiej kasy oszczędności w siedemnastym roku istnienia 1860, wraz z wyjątkiem z sprawozdania Dyrekcji, odczytanego Towarzystwu galicyjskiemu Kasy Oszczędności, zebranemu we Lwowie na ogólném zgromadzeniu roczném d. 23 lutego 1861 r. i t. d.

Izba handlowo-przemysłowa w Krakowie:

Schilderung der Cultur- und Bevölkerungs-Verhältnisse, zudem des Handels, der Verkehrsmittel und der vornehmlichsten Industriezweige im Grossherzogthume Krakau und den westlichen Kreisen Galiziens während der Jahre 1854, 1855, 1856 und theilweise auch 1857. Verfasst von der Krakauer Handels- und Gewerbe-Kammer. Krakau 1861.

Towarzystwo Dobroczynności Miasta Krakowa:

Rocznik XLII. Towarzystwa Dobroczynności Miasta Krakowa z r. 1860. Kraków 1861 r.

C. k. Towarzystwo Naukowe Krakowskie:

Rocznik c. k. Towarzystwa Naukowego Krakowskiego Tom V. (ogóln. zbioru XXVIII) z jedną tablicą figur. Kraków 1861.

Członek korrespondent naszego Towarzystwa **Alexander Połujański** wydane przez siebie:

Leśnictwo polskie. Część I, II i III. Warszawa 1861.

Członek korrespondent **Adam Mieczynski:**

Rolnik początkujący, czyli Wykład popularny praktycznego rolnictwa, zastosowany do potrzeb kraju naszego, opracował **Adam Mieczynski**. Warszawa 1861.

Kalendarz popularno-ziemiański na rok 1861.

Członek korresp. Henryk Weeber, Sekretarz c. k. Towarzystwa morawsko-szląskiego w Bernie i inspektor lasów, wydawane przez siebie:

Verhandlungen der Forst-Section für Mähren und Schlesien z r. 1860. Zeszyt 1, 2, 3, 4. (Ogólnego zbioru 39, 40, 41, 42).

Członek korrespond. Dr. Adalbert Fuchs, sekretarz c. k. Towarzystwa rolniczego w Wiedniu:

Bericht über die Absatzfähigkeit österreichischer Weine in England, über die Organisation der Gewerbeschulen, der Handels-Kammern, Consulate etc. in Frankreich und England etc. von Franz Wertheim. I Heft über den Weinexport Oesterreichs nach England. Wien 1860.

Der Wein, Oesterreichs und Ungarn's Kardinalfrage. Eine Erwiderung auf des Herrn Handelskam. Vicepräsidenten F. Wertheim „Bericht über die Absatzfähigkeit unserer Weine.“ von Alois Schwarzer. Wien 1860.

Statuten des Vereins zur Förderung der Bienenzucht in Nieder—Oesterreich. Wien 1860.

Członek korresp. X. Jan Dzierżon, proboszcz w Katowicach w górnym Szląsku wydane przez siebie dzieło:

Rationelle Bienenzucht oder Theorie und Praxis des schlesischen Bienenfreundes Pfarrer Dzierżon in Carlsmarkt (Mit 50. Abbildungen) Brieg 1861.

Członek korresp. Franciszek Horski pierwszy Dyrektor szkoły rolniczej czeskiej w Rabin-Liebiegitz:

Die allgemeine Verbreitung der Fruchtwechsel-Wirtschaft als wirksamster Mittel zur Hebung des Nationalreichthums von Franz Horsky. Prag 1861.

Landwirthschaftliche Feldpredigten über das Nothwendigste des praktischen Ackerbaues zunächst für Kleingrundbesitzer von Franz Horsky. Band I. Heft I, II u. III. Prag 1861.

Członek korrespondent Piotr Seifman Magister Weterynaryi, Referent w zarządzie służby cywilno-lekarskiej w Król. Pol. Nauczyciel szkoły weterynaryjnej Warszawskiej wydane przez siebie:

Nowe doświadczenie, udowadniające, że płyn pęcherzyków grudy gorączkowej konia zwany *ekwinq*,— podobnie jak *krowianka* zdolny jest zrządzić ospę u krowy i człowieka. (Odbit. z Pamiętników Towarzystwa Lekar. Warszaw. Tom XLIV. poszyt IV. z m. październ. 1860 r.)

Sprawozdanie z podróży naukowo-weterynaryjnej w r. 1858 i 1859 odbytej. Warszawa 1860.

Kastracja krów przez pochwę maciczną jako operacja odpowiadająca celom opasu i mlęczności. Warszawa 1861.

Uwagi nad sposobem wychowywania i żywienia młodego bydła, w celu wykształcenia w niem zdol-

ności do udoju, pracy lub wypasu. Warszawa 1861 r.

Członek Tow. Stanisław Konstanty Pietruski, właśc. dóbr Podhorodce w obw. Stryjskim, własne dzieło:

Historja naturalna i hodowla ptaków zabawnych i użytecznych czyli dokładne opisanie wszystkich śpiewających, naśladowujących mowę ludzką, pięknie ubarwionych, domowych i użytecznych ptaków, z podaniem najnowszych sposobów i doświadczeń jak takowe łowić, przyswajać, chować, karmić, rozmnażać, od chorób chronić i od tychże leczyć. Lwów 1861.

Sekretarz Towarzystwa Marcelli Jawornicki:

Zasady Leśnictwa dla obywateli ziemskich lasy posiadających, skreślone przez Adama Mieczynskiego (z 23 rycin w texcie) Tom I. Warszawa 1861.

Człon. Towarzystwa Józef Jerzmanowski:

Bericht über die Thätigkeit der Section für Obst- und Gartenbau in Breslau im Jahre 1854, 1855, 1856, 1857, 1858, 1859, 1860.

Członek Towarz. Cezar Haller, wł. dóbr ziemskich:

Hodowla zwierząt domowych gospodarskich Augusta v. Weckherlin'a, b. Dyrektora akademji rolniczo-leśniczój w Hohenheim, z niemieckiego podług drugiego wydania przełożył Cezar Haller, uzupełnił podług trzeciego wydania Piotr Seifman Część I. Warszawa 1862.

Człon. Towarzystwa Antoni Kozubowski, prof. Uniwersytetu Jagielloń.:

Sposób rozmnażania morw. Kraków 1861.

Krzeczunowicz Kornel, właśc. dóbr ziemskich w Galicji, Członek Wydziału Sejmowego:

Dziennik rządowy okręgu Lwowskiego z r. 1858, Oddział II. Część IV.

Bemerkungen der vom Comité der k. k. galizischen Landwirthschafts-Gesellschaft ernannten Commission betreffend die Grundertragsschätzung zum Behufe des stabilen Katasters in Galizien. Referent Kornel Krzeczunowicz (autograf in folio).

Betrachtungen über die Behandlung der Streitigkeiten zwischen den gewesenen Herrschaften und den ehemaligen Unterthanen in Galizien, vom Cornelius von Krzeczunowicz (Zweite vermehrte Auflage). Wien 1861.

Torosiewicz Teodor, Członek honor. Tow. gosp. galicyjskiego wydane przez siebie:

O syropie kartoflanym i winie z syropu kartoflanego. Lwów 1861.

Haas Konrad I., Irrygator łąk i drener, wydane przez siebie:

Praktyczny gospodarz łąkowy, czyli prawidła do utrzymania w porządku i obchodzeniu się z łąkami

jako téż pożytkowania z łąk urządzonych do nawodniania i t. d. Kraków 1861.

Redakcja Przeglądu Powszechnego we Lwowie:

Sprawozdania stenograficzne z posiedzeń Sejmu krajowego galicyjskiego we Lwowie, odbytych od d. 15 do 26 kwietnia 1861 r. Lwów 1861.

Platau Jos. Jac. z Berlina, wydane przez siebie:

Ueber Hopfenbau (Abgedruckt aus der Zeitschrift für Acclimatisation, 1860). Berlin 1861.

Knauer Antoni, przysięgły znawca w zawodzie ekonomicznym, wydane przez siebie:

Die Freiegebung des Tabakbaues auch eine Lebensfrage für Staat und Volk. Wien 1861.

Atlasy i Mappy.

Mappy Galicji przez Karola Kumersberga, — przybyły drogą przedpłaty karty oznaczone Numerami 4, 12, 24, 30, 34, 37, 40, 47, 53, 54, 55, 59, 60.

Zbiory.

Zbiory i Modele, znajdujące się dotąd w Biórze Towarzystwa, oddano na użytek Szkoły praktyczn. gospodarstwa wiejskiego w Czernichowie.

Biblioteka Towarzystwa jak w upłynionych latach tak i w roku zeszłym zwiększyła się przez nadsyłane od Towarzystw i Redakcyj pisma czasowe w zamian za Tygodnik rolniczo-przemysłowy i przez otrzymane dary, — a mianowicie przybyło tą drogą:

Pism czasowych:

w języku polskim	4
„ czeskim	1
„ kroackim	1
„ niemieckim	6

Dzieł i broszur:

w języku polskim dzieł 22 w tomach 31	
„ niemieck. „ 14 „ 13, zesz. 14	
„ czeskim „ 1 „ 1	

Oprócz powyższych, z funduszków Towarzystwa nabywano na drodze księgarskiej dzieła najnowsze w literaturze gospodarskiej wychodzące.

Tą drogą przybyło:

w języku polskim dzieł 17 w tomach 18	
„ niemieck. „ 21 „ 25, zeszytów 7	
„ francuzkim dalszy ciąg 2.	

Katalog Biblioteki Towarzystwa prowadzony dalej z przybyłych w roku zeszłym książek, w niezupełności ukończony, świadczy, że Biblioteka złożona z dzieł, broszur i pism perjodycznych, upo-

rządkowanych i stosownie oprawnych, obejmuje w ogóle dzieł do dnia 1 stycznia 1862 r.

w języku polskim dzieł 500 w tomach 771 zesz. —	
„ czeskim „ 7 „ 17 „ —	
„ kroackim „ 4 „ 14 „ —	
„ niemieck. „ 617 „ 945 „ 17	
„ francuzk. „ 35 „ 68 „ 1	
„ angielsk. „ 3 „ 6 „ —	
„ włoskim „ 2 „ 2 „ —	
„ łacińskim „ 2 „ 3 „ —	
Razem dzieł 1170 „ 1826 „ 18	

W roku zeszłym z funduszu Towarzystwa utrzymywano pism perjodycznych:

w języku francuzkim	3
„ niemieckim	13

Biblioteka była codziennie otwartą dla użytku Członków Towarzystwa, z której w ciągu roku zeszłego korzystało Członków 19tu przez wypożyczkę dzieł 109.

Tu Komitet znajduje się spowodowanym upraszać tych Szanownych Członków, którzy wypożyczone książki z Biblioteki Towarzystwa od roku 1858 dotąd pomimo kilkakrotnych corok wezwań niezwrocili, aby z odesłaniem ich pospieszyć zechcieli; tego bowiem wymaga i konieczny porządek i potrzeba zadosyćczynienia żądaniom innych Członków, których zaspokoić niepodobna, jeżeli książki w ręku kilku osób przez lat kilka spoczywają.

Komitet w końcu miłego dopełnia obowiązku, wynurzając publicznie w imieniu Towarzystwa należną wdzięczność Szanownym Dawcom, którzy przez ciąg upłynionego roku zasoby naukowe Towarzystwa ofiarami swojemi wzbogacić raczyli.

Fundusze Towarzystwa

jak wiadomo pochodzą wyłącznie ze składek przez Członków czynnych wnoszonych.

Komitet w sprawozdaniu swém, złożoném Ogólnemu Zgromadzeniu w dniu 4 lutego roku zeszłego, wykazał imiennie Członków niewypełniających zobowiązań Statutem przyjętych, i przedłożył listę wierzycieli obok cyfry ich wierzytelności za lat 3 do 8, celem wykonania § 14 Statutu, orzekającego „że Ogólnemu Zgromadzeniu Towarzystwa służy prawo wyłączania z grona swego, bez poprzedniego w téj mierze ostrzeżenia, tych Członków, którzy przez 2 lata przyjętym na siebie zobowiązaniom zadosyć nie uczynili“.

Sekcja ogólna Towarzystwa przez pośrednictwo wydelegowanej przez siebie komisji postanowiła na dniu 6 lutego z. r. z 12tu przedstawionych wykreslić 9ciu

z listy Członków czynnych, których imiona zamieszczone są w niniejszym sprawozdaniu pod kategorią Członków ubytych; 3ch zaś na wniosek komisji pozostawiono do dalszego porozumienia się z niemi Komitetu.

Obecnie Komitet wyszczególnia tych 3ch wierzycieli Towarzystwa nie wnoszących składki od lat 4 do 8miu włącznie z r. 1861:

Estreicher Alexander	Złr. 71 kr. 25.
Padlewski Adam	„ 55 „ 50.
Hr. Potocki Stefan	„ 45 „ —
Razem Złr. 171 kr. 75	

Dłużni za rok 1859, 1860 i 1861.

Homolacz Wilh. z Ilkowic	Złr. 34 kr. 50
Löffler Franciszek	„ 34 „ 50
Sadowski Michał	„ 34 „ 50
Szymberski Franciszek	„ 34 „ 50
Razem Złr. 140 kr. —	

Dłużni za rok 1860 i 1861.

Bobrowski Władysław	
wstępne i składkę	Złr. 29
Bokiewicz Konstanty	„ 24
Hr. Kuczkowski Kazimierz	„ 24
Lgocki Fryderyk	„ 24
Olearki Władysław	„ 24
Sławikowski Henryk	„ 24
Sroczyński Wincenty	„ 24
Steinkeller Piotr	„ 24
Wojtawski Józef	„ 24
Zajkowski Edward	„ 24
Razem Złr. 245	

Komitet przeto widzi się zmuszonym upraszać Szanowne Zgromadzenie o wyznaczenie z grona swego Komisji do bliższego rozpatrzenia tej sprawy w myśl § 14 i 17 lit. k. Statutu.

Ogólny stan wierzytelności Towarzystwa jest następujący :

Członków 3 dłużnych od lat 4 do 8 (jak wyżej)	Złr. 171 kr. 75
Członków 4 dłużnych za r. 1859, 1860 i 1861 (jak wyżej) }	„ 140 „ —
Z liczby Członków odpłacających zaległość:	
a) jeden za r. 1858, 1859 i 1861	„ 33 „ —
Członków 10 dłużnych za rok 1860 i 1861 (jak wyżej):	
a) jeden za wstępne z r. 1860 Złr. 5	} „ 245 „ —
b) dziesięciu za rok 1860 i 1861 po złr. 24	
do przeniesienia Złr. 589 kr. 75	

	z przeniesienia Złr. 589 kr. 75
Dwudziestu siedmiu Członków za wstępne za r. 1861 po 5 złr.	„ 135 „ —
Czterdziestu dwóch za rok 1861 po Złr. 12	„ 504 „ —
Szesnastu za drugie półrocze 1861 r. po Złr. 6	„ 96 „ —
Razem Złr. 1324 kr. 75.	

Stan upadłości Funduszu Towarzystwa.

Upadłość funduszu z końcem r. 1860, jak sprawozdanie Komitetu z d. 4 lutego 1861 r. wynosiła . . . Złr. 1187 kr. 70

W roku upłynionym 1861 wyniosła:

a) przez wykreślenie 9 Członków w czasie Ogólnego Zgromadzenia dnia 6 lutego 1861 r. (jak wyżej)	„ 595 „ 72½
b) przez wystąpienie 2 Członków, od jednego zaległość za lat 4 od r. 1857 do 1860 włącznie	„ 43 „ 50
od jednego zaległość za lat 2 1859 i 1860 r.	„ 22 „ 50
c) przez śmierć jednego Członka	„ 17 „ —

Uwolnionych czasowo przez szczególne uchwały Komitetu, a w szczególności:

Dwóch za półrocze IIgie 1861 roku po Złr. 6	„ 12 „ —
Jeden za rok 1860 i 1861	„ 24 „ —
Razem Złr. 1902 kr. 42½	

Z ogólnej liczby 753 Członków Czynnych obowiązanych jest wnosić składkę 681; pozostałych 72 uwolnieni są stale od opłat z tytułu ich powołania, lub z innych powodów w myśl Statutu, lub czasowo tylko na mocy szczególnych uchwał Komitetu.

Stan Funduszu Towarzystwa

od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 1861 roku.

Przychód.

1) Pozostałość z dawnego rachunku*) Złr. 1828 kr. 29	
2) Wpływy ze składek tak bieżących jak zaległych od Członków Tow.	„ 7452 „ 22
3) Różne drobne wpływy	„ 194 „ 91
Razem Złr. 9475 kr. 42	

*) Zgodnie z sprawozdaniem dnia 4go lutego 1861 roku złożoném.

Rozchód.

1) Pisma perjodyczne, książki i mapy za rok 1861	Złr. 230	kr. 92
2) Materjały pisemne i potrzeby kancelaryjne	" 67	" 18
3) Utensilia kancelaryjne	" 56	" 10
4) Koszta w czasie Ogólnych Zgromadzeń Towarzystwa w Krakowie i Rzeszowie w r. 1861	" 156	" 38
5) Introligatorska robota za r. 1861	" 117	" 85
6) Inzeraty w dzienniku „Czas“ za r. 1861	" 137	" 5
7) Druki i papier pod takowe	" 99	" 61
8) Roboty litograficzne i autografie	" 12	" 25
9) Czynnosc za lokal na Bióro Towarzystwa, skład nasion i podatek miejski od lokalu	" 564	" 97½
10) Opał lokalu przez rok 1861	" 118	" 35
11) Oświetlenie lokalu w r. 1860/1	" 63	" 57
12) Porto pocztowe za rok 1861	" 154	" 66
13) Drobne wydatki za rok 1861	" 27	" 67
14) Pensje, wynagrodzenia, usługa	" 2465	" 88
15) Pomoc kancelaryjna przez r. 1861	" 304	" —
16) Podróże w sprawach rolniczych i posłańcy	" 45	" 80

do przeniesienia Złr. 4622 kr. 24½

z przeniesienia Złr. 4622 kr. 24½

17) Koszta druku, papieru i oprawy broszury „Wiadomość o Sejmie galicyjskim“	" 104	" —
18) Ubezpieczenie w Towarzystwie ogniowem w Krakowie materjałów drewnianych i płócien z Wystawy	" 13	" 28
19) Sprawienie 50 sztuk medali bronzowych wraz z pudełkami	" 128	" 89
20) Wydatki nadzwyczajne: Zwrot Szkole Czernichowskiej za 3chwartalne utrzymanie Józefa Limanowskiego ucznia, zanim przeszedł na stypendium fundacyi s. p. Maciąga	" 78	" 75
21) Wypożyczono na potrzeby Szkoły praktycznej gospodar. wiejskiego w Czernichowie	" 1000	" —

Razem Złr. 5947 kr. 16½

Przychód	Złr. 9475	kr. 42
Wydatki	Złr. 5947	kr. 16½
Reszta	Złr. 3528	kr. 25½

wal. austr. pozostaje z dniem 31 grudnia 1861 roku w kassie Towarzystwa.

